

The background is a light gray field with various abstract patterns. In the top left, there is a sun icon with radiating lines. Diagonal lines and small plus signs are scattered across the upper left. On the right side, there are wavy, concentric lines resembling a topographic map or sound waves, with a large brown semi-circle and a purple circle partially visible. In the bottom right, there is a grid of small white dots. A green triangle is on the left, and a blue horizontal bar is near the bottom left.

Slovenská verejnosť a zmena klímy

Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D.

Institut 2050

Katedra environmentálnych štúdií, FSS MU

MAPA SLOVENSKEJ VEREJNEJ MIENKY V OBLASTI ZMENY KLÍMY

Slovenská klíma 2022

Tomáš Chabada, Jan Krajhanzl
Renata Svobodová, Tomáš Protivínský
a ďalší

Katedra environmentálných štúdií FSS MU a Institut 2050

MUNI
FSS

2050
INSTITUT

Výskumná vzorka #1

Zber dát realizovala na základe výskumnej metodiky dodanej autorským tímom výskumná agentúra **MNFORCE**. Pilotné testovanie dotazníku prebehlo od 22. februára 2022 do 6. marca 2022, hlavný zber od 15. apríla 2022 do 21. apríla 2022. Finálna výskumná reprezentatívna vzorka predstavuje odpovede od **1 936 respondentov a respondentiek**. Formou on-line dopytovania (metóda CAWI) bolo realizovaných 1 687 platných vyplnených dotazníkov a formou osobného dopytovania za pomoci tabletu (metóda CAPI) vykonali anketári a anketárky 249 platných rozhovorov.

POHLAVIE	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
Muži	48,9 %	48,0 %	48,9 %
Ženy	51,1 %	52,0 %	51,1 %

VEK	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
15–20 rokov	8,9 %	9,5 %	9,2 %
21–27 rokov	13,3 %	12,4 %	12,8 %
28–35 rokov	16,6 %	15,4 %	15,9 %
36–45 rokov	17,7 %	16,4 %	16,8 %
46–55 rokov	17,4 %	16,8 %	16,7 %
56–65 rokov	14,1 %	14,6 %	14,5 %
65 rokov +	12,2 %	14,9 %	13,9 %

Pre dosiahnutie **vysokej reprezentativity** dát boli účastníci výskumu vybraní nielen podľa bežného **kvótného výberu** (pohlavie, vek, vzdelanie, veľkosť miesta bydliska, kraj, príjem, intenzita používania internetu), ale tiež na základe **vzájomných kombinácií kvót** (vzdelanie vs. vek, používanie internetu vs. vek). Získaná vzorka bola následne dovažovaná (váhy v rozmedzí 0,7–1,7).

Podľa porovnania s aktuálnymi dátami Štatistického úradu SR (pozri tabuľky) je reprezentatívna pre populáciu Slovenskej republiky vo veku od 15 rokov.

VZDELANIE	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
Základné alebo bez vzdelania	17,1 %	20,0 %	18,9 %
SŠ bez maturity	27,6 %	28,2 %	28,0 %
SŠ s maturitou	37,5 %	35,5 %	36,2 %
Vysokoškolské	17,7 %	16,3 %	16,9 %

VEĽKOSŤ MIESTA BYDLISKA	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
do 999 obyvateľov	15,2 %	15,2 %	15,2 %
1 000–1 999 obyv.	13,6 %	15,1 %	15,1 %
2 000–4 999 obyv.	16,8 %	16,8 %	16,3 %
5 000–19 999 obyv.	16,8 %	17,1 %	17,1 %
20 000–99 999 obyv.	24,9 %	23,6 %	23,4 %
100 000 a viac obyv.	12,7 %	12,2 %	12,9 %

Desať najdôležitejších zistení #1

V desiatich bodoch ponúkame päťminútový prehľad výsledkov, ktoré prináša náš rozsiahly výskum realizovaný reprezentatívnym dopytovaním 1 936 Slovákov a Sloveniek.

- 1. Zmena klímy je závažný problém** – Viac ako tri štvrtiny obyvateľov Slovenska sa zhodujú, že klimatická zmena už prebieha (jej existenciu spochybňujú len jednotky percent). Dve tretiny pritom pocitujú, že zmena klímy ovplyvňuje ich každodenný život. Extrémne či silné obavy opisuje tretina populácie, v prepočte sto tisíc ľudí prežíva podľa svojich slov v súvislosti so klimatickou zmenou extrémnu depresiu.
- 2. Viac ochrany klímy!** Významná väčšina slovenskej verejnosti považuje za dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy. Približne tri štvrtiny Slovákov a Sloveniek si želajú, aby sa do ochrany klímy viac ako doteraz aktívne zapojili priemyselné podniky a firmy, vláda a Ministerstvo životného prostredia, politici vrátane starostov a primátorov. Väčšiu angažovanosť v znižovaní emisií očakáva väčšina tých, ktorí uvažujú o voľbe OĽANO, SaS, SME Rodina, HLASu – sociálnej demokracie, KDĽ, Za ľudí a Progresívneho Slovenska.
- 3. Viac obnoviteľných zdrojov, investícií a osvetly** – Z pohľadu slovenskej verejnej mienky nemajú obnoviteľné zdroje konkurenciu: výrobu energie zo slnka, vetra a vody podporujú viac ako tri štvrtiny obyvateľov Slovenska, viac ako trojpäťtinovú podporu má aj výroba energie z biomasy a geotermálnych zdrojov. Výrobu z jadrových zdrojů a zemného plynu si v súčasnosti praje už menej ako dve pätiny verejnosti, z uhlia menej ako pätina. Približne tri štvrtiny verejnosti súhlasia s ekonomickou podporou pre zateplenie budov a nízkoenergetickú

výstavbu, zadržiavaním vody v krajine, ekonomickou podporou ekologických postupov v poľnohospodárstve, verejnou dopravou zadarmo a zavedením výučby o zmene klímy a jej ochrane na základných a stredných školách. Menší súhlas – dvoch pätín až približne polovice verejnosti – má zavedenie nových daní a regulácie.

- 4. Transformácia s miernym optimizmom a obavami** – Štyri pätiny obyvateľov Slovenska sa zhodujú, že keby sa ľudstvo rozhodlo dôsledne chrániť klímu, bolo by potrebné urobiť väčšiu alebo totálnu zmenu toho, ako spoločnosť žije a funguje. Predstava takej transformácie vyvoláva v desatine Slovákov a Sloveniek extrémne a veľké obavy, vo viac ako tretine obavy stredné. Napriek tomu sa na transformáciu ekonomiky na Slovensku na nízkouhlíkovú pozerajú s určitým optimizmom: bezmála polovica verí, že je taká zmena pre Slovensko rozhodne či skôr prospešná, štvrtina, že rozhodne či skôr škodlivá.
- 5. Väzba s miestom, vzdelanostná spoločnosť a udržateľnosť** – Väčšina ľudí verí, že zmena klímy je príležitosť urobiť náš život lepší. V hodnotení scenárov budúcnosti boduje u najväčšej časti slovenskej verejnosti scenár založený na väzbe s miestom, miestnych spolokoch a susedských komunitách, obnove vidieka, lokálnej výrobe a kultúre, šetrnom poľnohospodárstve. Podporu dvoch tretín obyvateľov má potom scenár, ktorý kladie dôraz na výskum a inovácie, vzdelávanie, zelené a obehové hospodárstvo, nové technológie, posun od konzumnej spoločnosti k osobnej skromnosti, zastavenie rastu miest a životaschopný vidiek. Scenáre založené na statu quo alebo ekonomickej výhodnosti u verejnosti prepadli.

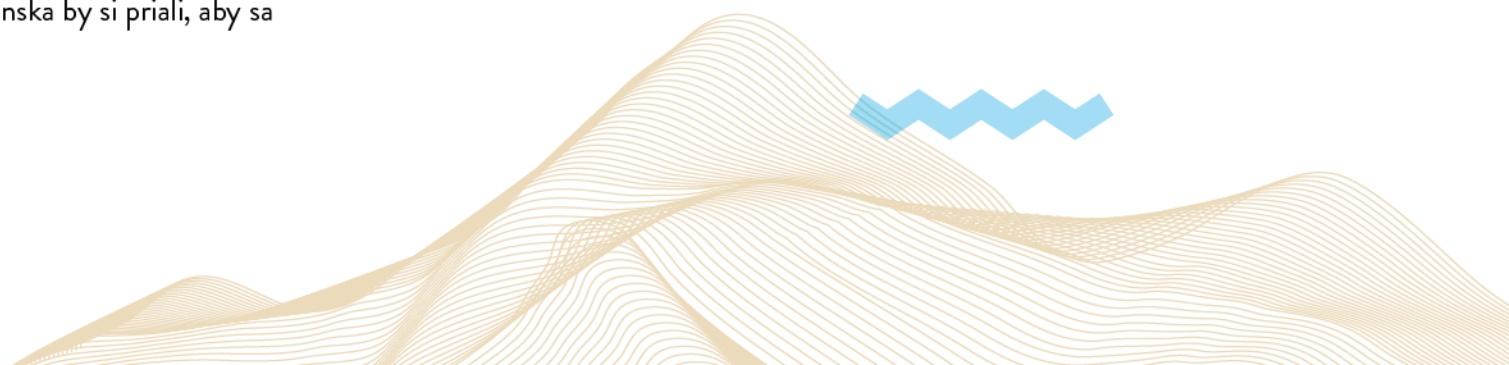
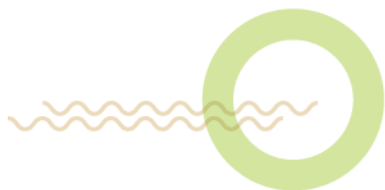

Desať najdôležitejších zistení #2

6. **Odmietnutie vyšších nákladov** – Slováci a Slovenky prakticky vôbec nie sú ochotní platiť kvôli ochrane klímy vyššie ceny alebo vyššie dane (súhlasí len desatina). Štvrtina pripúšťa, že by kým na zníženie svojej životnej úrovne, viac ako polovica by však súhlasila so zmenou životného štýlu.
7. **Verejnosti chýbajú fakty** – Slovenskej verejnosti nie sú často známe základné informácie o zmene klímy a jej ochrane. Veľká väčšina verejnosti napríklad nevie, že ku klimatickej zmene neprispieva diera v ozónovej vrstve, ako výrazne za posledné roky zlacnila výroba energie z obnoviteľných zdrojov alebo aké vysoké sú emisie skleníkových plynov Slovenska v porovnaní s inými krajinami. Verejnosť sa v problematike ochrany klímy orientuje len sporadicky – napríklad názory a aktivity vlády v tejto oblasti pozná menej ako desatina verejnosti, prezidentky približne štvrtina a Greta Thunberg necelá tretina.
8. **Podpora pre ekologov, rezervovanosť k protestom** – Dôvera vo vedecké a výskumné inštitúcie je na Slovensku najvyššia zo všetkých v dotazníku spomínaných inštitúcií, dôvera k ekologickým združeniam je druhá – a to štyrikrát vyššia ako desatina dôvery pre politikov. Tí, ktorí uvedených aktérov v ochrane klímy poznajú, najlepšie známkujú Klímu Ľa potrebuje (pozná šestina verejnosti), pápeža Františka (pozná taktiež šestina) a Greenpeace (pozná tretina), najhoršie slovenskú vládu. Dve tretiny občanov Slovenska by si priali, aby sa

slovenské neziskové organizácie viac zapojili do riešenia zmeny klímy. Viac ako polovica verejnosti podporuje organizovanie petícií na ochranu klímy, avšak myšlienku klimatických demonštrácií a študentských štrajkov za klímu schvaľujú menej ako tri desatiny dospeléj populácie. Približne polovica Slovákov a Sloveniek by si vo verejnom priestore priala viac odborníkov a expertov, mladých ľudí, ochrancov prírody, chudobných ľudí a ľudí z vidieka.

9. **Rozvoj kvality života a sociálna spravodlivosť** – Testovanie rôznych spôsobov komunikácie ukazuje, že najviac slovenskú verejnosť oslovuje naratív založený na dôraze na kvalitu života, rozvoji postmateriálnych hodnôt a zelenej ekonomike. Rôzne cieľové skupiny oslovuje aj naratív, ktorý vyjadruje frustráciu z postavenia Slovenska a jeho obyvateľov v globálnej ekonomike, zdôrazňuje sociálnu spravodlivosť a národnú sebadôveru sa s veľkými výzvami ako je zmena klímy pobiť.
10. **Vzťah k prírode ako súčasť slovenskej identity** – Z pestrého výberu mediálnych tém vyvoláva záujem slovenských čitateľov, divákov a poslucháčov na prvom mieste príroda, a na treťom životné prostredie (aj zmena klímy zaujíma dvakrát viac verejnosti ako súkromie zo života slávnych). Najviac obyvateľov Slovenska sa považuje za ochrancu prírody (viac ako za vlastenca či demokratov), a bezmála trom štvrtinám sú blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia.

Štát by mal riešiť problémy budúcnosti – vôbec sa tak nedeje

Prajú si občania, aby štát riešil problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050? Majú dojem, že sa tak deje?

Slovenská verejnosť sa zhoduje (73 %) na tom, že štát by sa mal už teraz venovať riešeniu problémov, ktoré hrozia do budúcnosti.

Tento postup spochybňuje len desatina obyvateľov. Podľa väčšiny občanov (61 %) však štát takto nepostupuje a problémy budúcnosti nerieši. Opačný názor má iba 14 % verejnosti.

Keď to vezmeme všeobecne, má alebo nemá podľa Vás Slovensko riešiť v súčasnosti problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050?

počet respondentov = 1763
– podľa Krajhanzl et al. (2021)

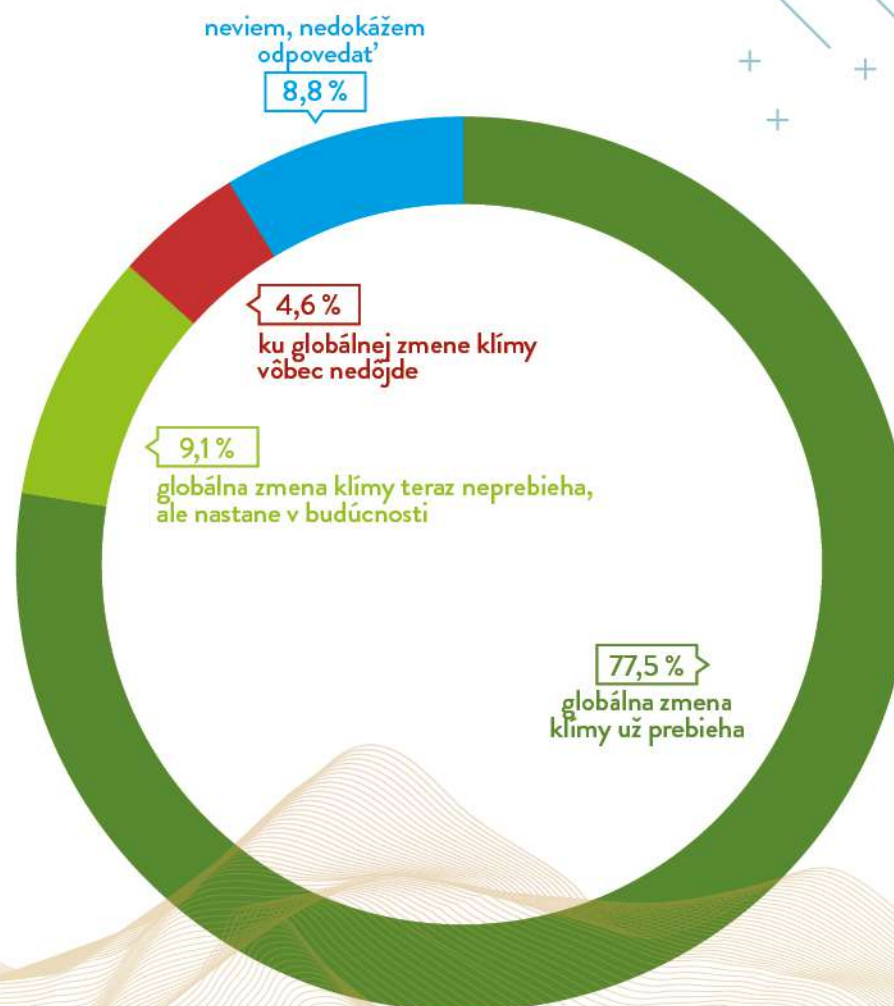
Domnievate sa, že v súčasnosti Slovensko rieši alebo nerieši problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050?

počet respondentov = 1847

Jasná väčšina uznáva zmenu klímy

Sú Slovenky a Slováci presvedčení o prebiehajúcej zmene klímy?

Verejnosť má jasno: zmena klímy už prebieha. **O jej existencii sú presvedčené viac ako tri štvrtiny**, zatiaľ čo len necelých 5 % odmieta, že by mala niekedy nastať. Podľa necelej desatiny síce teraz neprebieha, ale môžeme ju očakávať v budúcnosti. Za povšimnutie stojí **pomerne malá neistota**: len necelých 9 % nevie, či zmena klímy prebieha alebo nie.

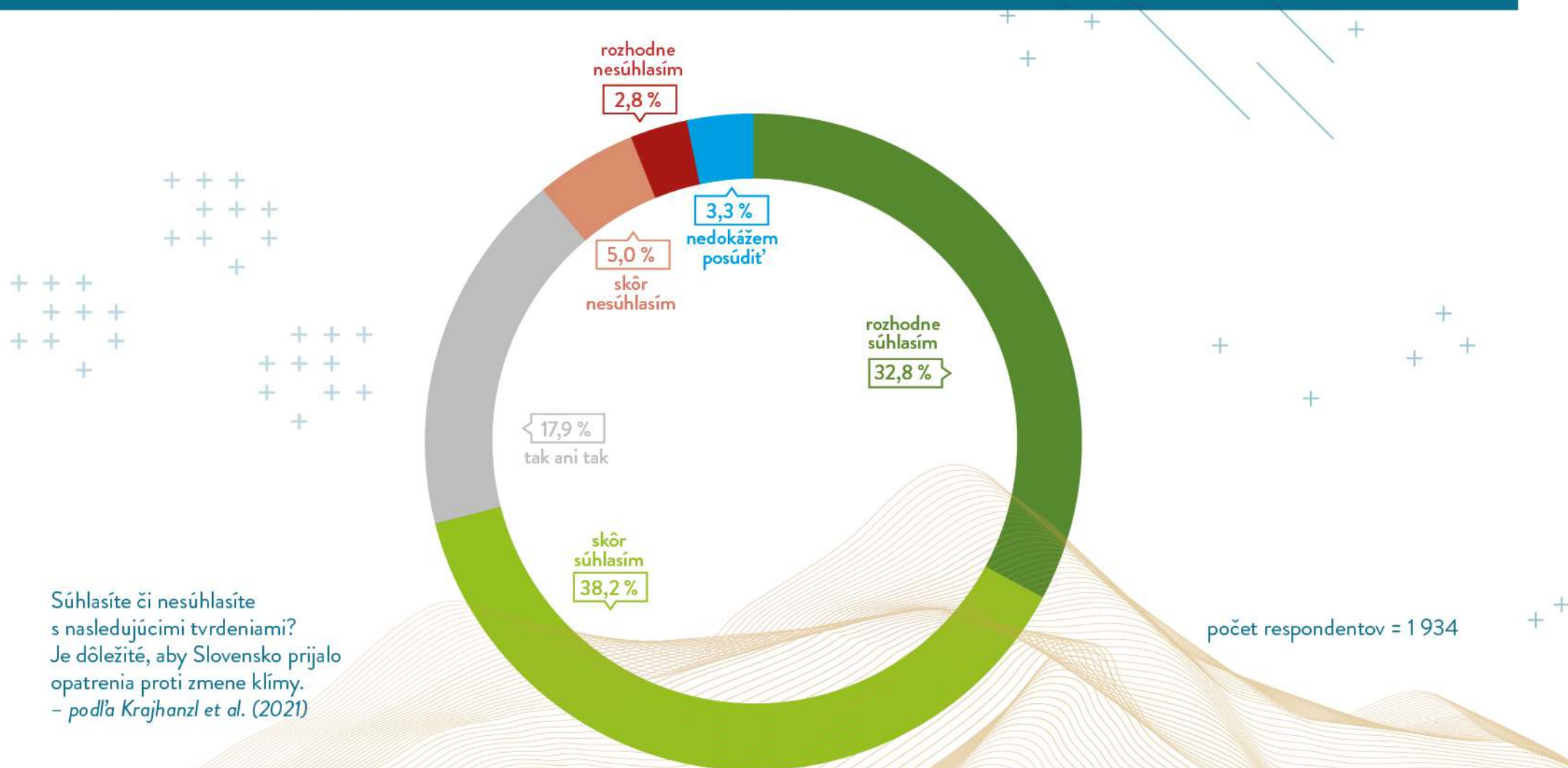
Ktoré z nasledujúcich tvrdení o globálnej zmene klímy je najbližšie Vášmu názoru?
– podľa Ziegler (2017)

počet respondentov = 1 934

Slovensko za ochranu klímy

Koľko obyvateľov (ne)súhlasí s tým, že „je dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy“?

Celkom 71 % s uvedeným výrokom súhlasí: 33 % rozhodne, 38 % skôr. Oproti tomu to za dôležité nepovažuje len necelých 8 % a 18 % zvolilo neutrálnu odpoveď. V porovnaní s inými otázkami nedokázala tento výrok posúdiť iba veľmi malá skupina (3 %).

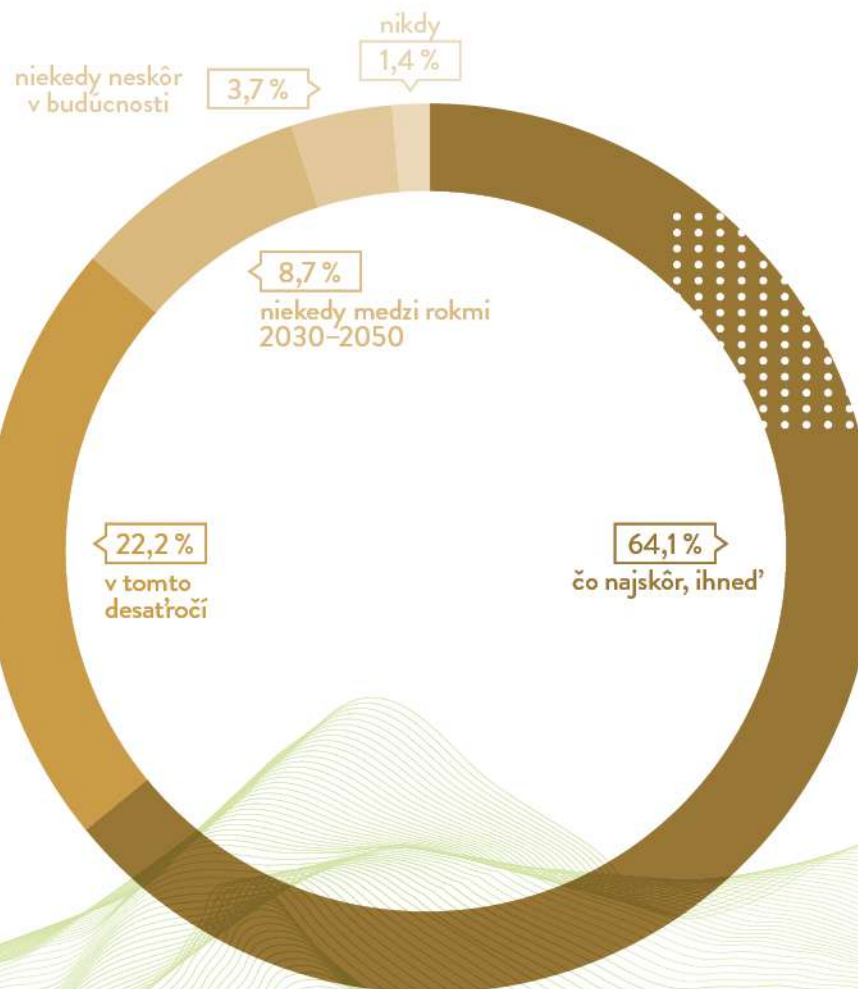

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami?
Je dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy.
– podľa Krajhanzl et al. (2021)

Okamžite riešiť zmenu klímy

Kedy je podľa obyvateľov potrebné riešiť problémy klimatickej zmeny?

Pre verejnosť predstavuje zmena klímy problém, ktorý je nutné akútne riešiť. Takmer dve tretiny (64 %) obyvateľov sa vyjadrili, že zmenu klímy musíme riešiť ihneď alebo čo najskôr a ďalšia viac ako pätina (22 %) požaduje, aby sa tak stalo ešte v tomto desaťročí. Podľa necelej desatiny (9 %) stačí tento problém riešiť medzi rokmi 2030-2050 a len 1 % nemá potrebu ho riešiť vôbec.

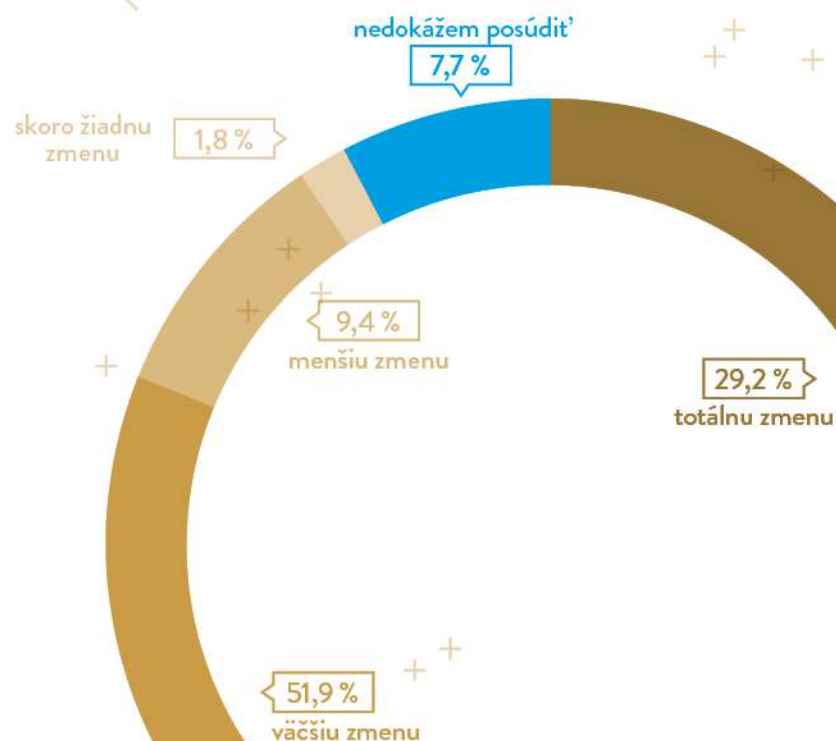
V akom časovom horizonte je podľa Vás potrebné riešiť problémy klimatickej zmeny?

počet respondentov = 1 844

Očakávanie totálnej alebo väčšej zmeny

Je podľa slovenskej verejnosti pre dôslednú ochranu klímy potrebné meniť fungovanie spoločnosti?

Slováci a Slovenky sa jednoznačne zhodujú na tom, že **ak chceme dôsledne chrániť klímu, bude potrebné výrazne zmeniť spôsob, akým spoločnosť žije a funguje**. Podľa necelých 30 % obyvateľov by bola potrebná totálna zmena, podľa ďalších 52 % väčšia zmena. Menšia zmena by bola potrebná podľa 10 % a len 2 % majú za to, že sa skoro nič meniť nemusí.

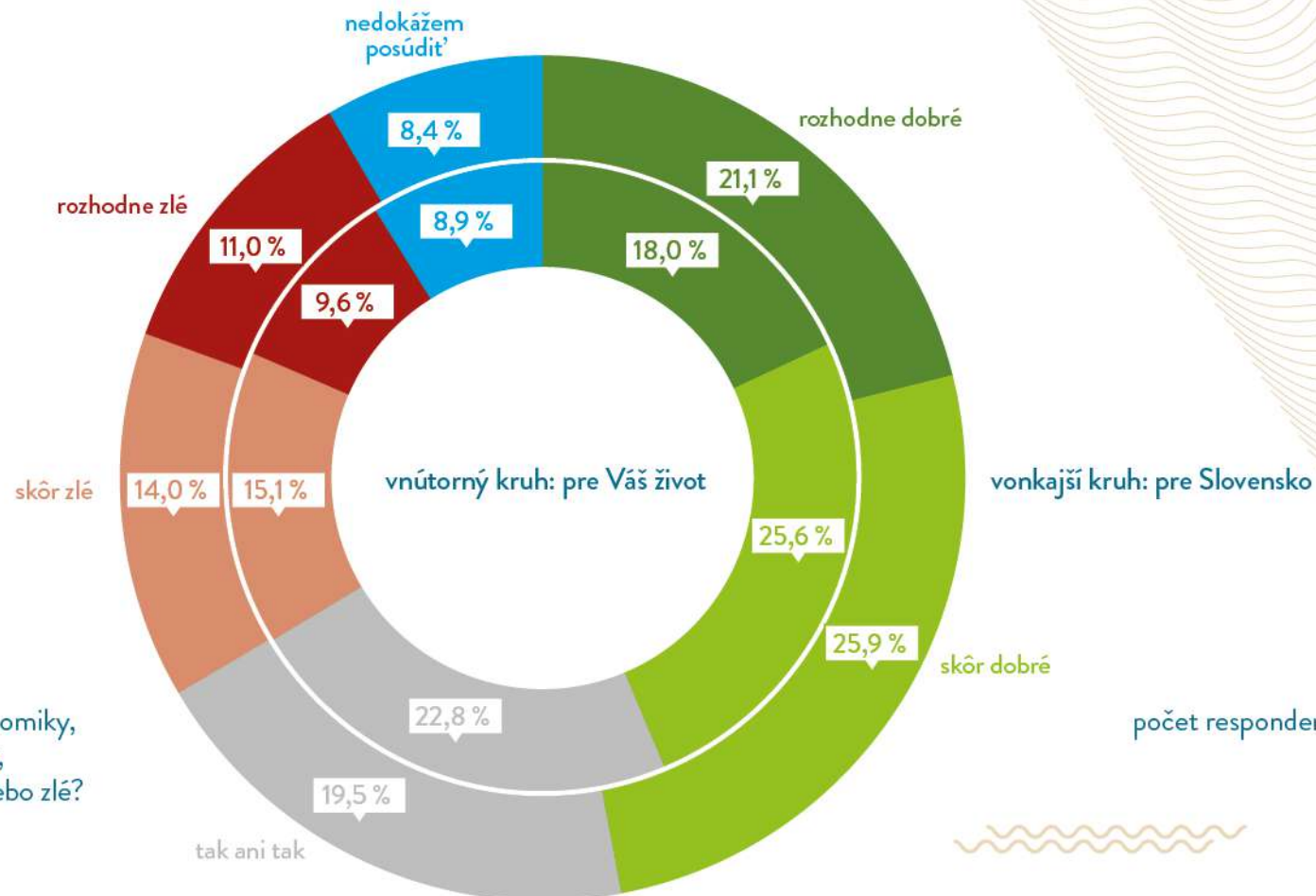
Bez ohľadu na to, či s ochranou klímy súhlasíte alebo nesúhlasíte:
Keby sa ľudstvo rozhodlo dôsledne chrániť klímu, akú zmenu by bolo podľa vás potrebné urobiť z hľadiska toho, ako spoločnosť žije a funguje?

počet respondentov = 1 929

Transformácia na obzore: mierny optimizmus

Ako Slováci a Slovenky hodnotia potenciálne dopady rozsiahlej premeny ekonomiky smerujúcej k ochrane klímy?

Obyvatelia sa nezhodujú vo vnímaní potenciálnych dopadov, ktoré by priniesla rozsiahla premena slovenskej ekonomiky, aby neprispievala k zmene klímy. **Väčšia časť sa však prikláňa k pozitívnemu hodnoteniu.** Celkom 47 % opýtaných to vníma ako dobré pre Slovensko, kým 25 % to považuje za zlé. Za dobré pre vlastný život by to považovalo 44 %, za zlé naopak 25 %.

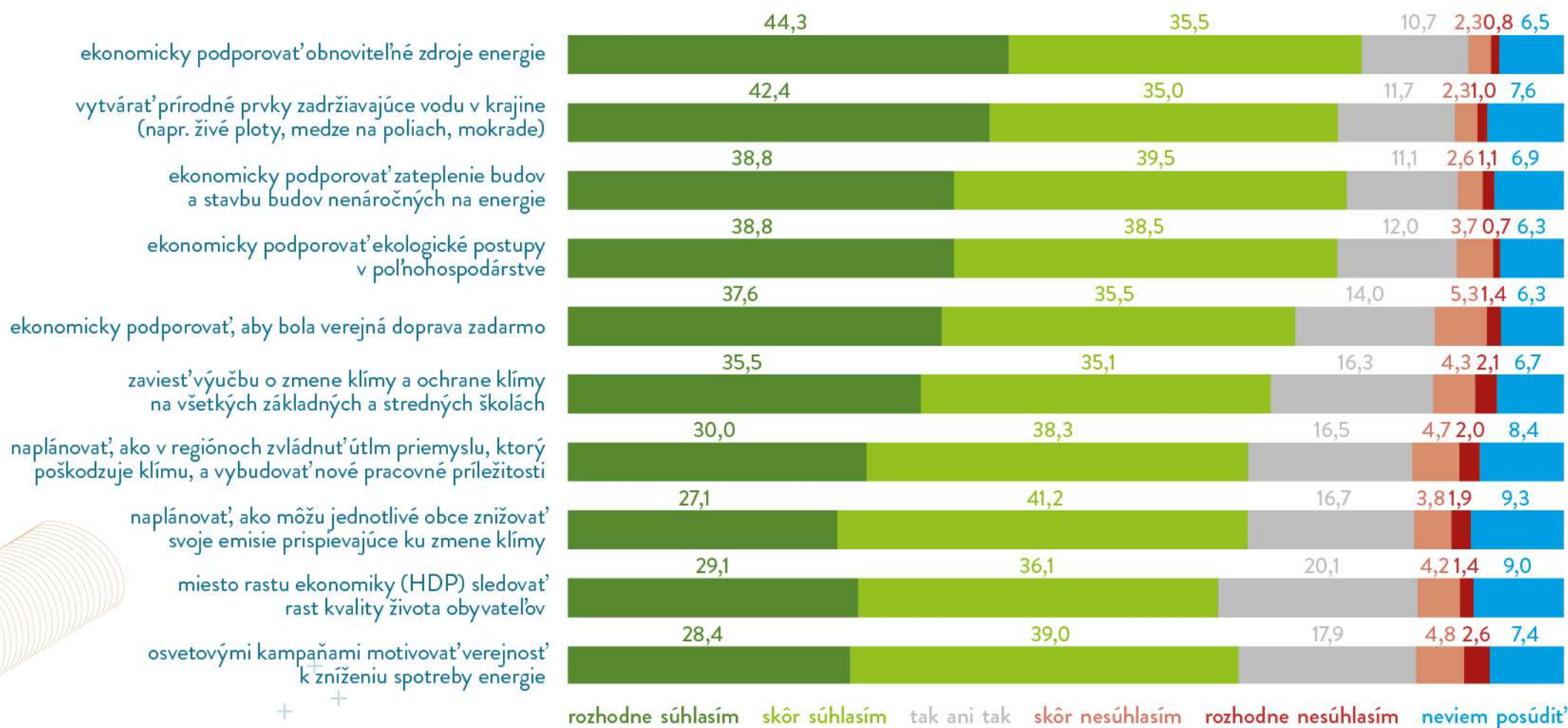

Ak by sa Slovensko rozhodlo k rozsiahlej premene svojej ekonomiky, aby neprispievala k zmene klímy, vnímal(a) by ste to ako dobré alebo zlé?

Veľká podpora pre klimatické politiky #1

Ktoré opatrenia voči klimatickej zmene považuje verejnosť za prijateľné/neprijateľné?

Slováci a Slovenky **súhlasia s ekonomickou podporou vo viacerých oblastiach**. Konkrétne chcú, aby sa financie investovali do **obnoviteľných zdrojov energie** (podporuje 80 %), **zateplenia budov a stavby nízkoenergetických budov** (78 %), či **ekologických postupov v poľnohospodárstve** (77 %). Veľkú podporu má aj **tvorba krajinných prvkov zadržávajúcích vodu** (77 %) a viaceré iné.

Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s uvedenými krokmi, ktoré by mohlo Slovensko urobiť v reakcii na zmenu klímy? počet respondentov = 1 933 jednotky: %
 – upravené podľa Krajhanzl et al. (2021)

Zelená pre obnoviteľné zdroje energie

Ktoré zdroje elektrickej energie a tepla by sa mali na Slovensku podporovať a ktoré naopak obmedzovať?

Výrazná väčšina obyvateľov chce, aby sa na Slovensku podporovali obnoviteľné zdroje energie a tepla. Najvyššiu podporu majú **slnečná** (podpora 82 %) , **veterná** (78 %) a **vodná** (77 %) energia. **Jadrovú energiu** by chcelo podporovať 38 %, naopak 28 % si ju praje obmedzovať. **Zemný plyn** chce podporovať 37 %, kým 24 % ho chce obmedziť. K obmedzeniu **uhľovej energie** sa prikláňa 48 %.

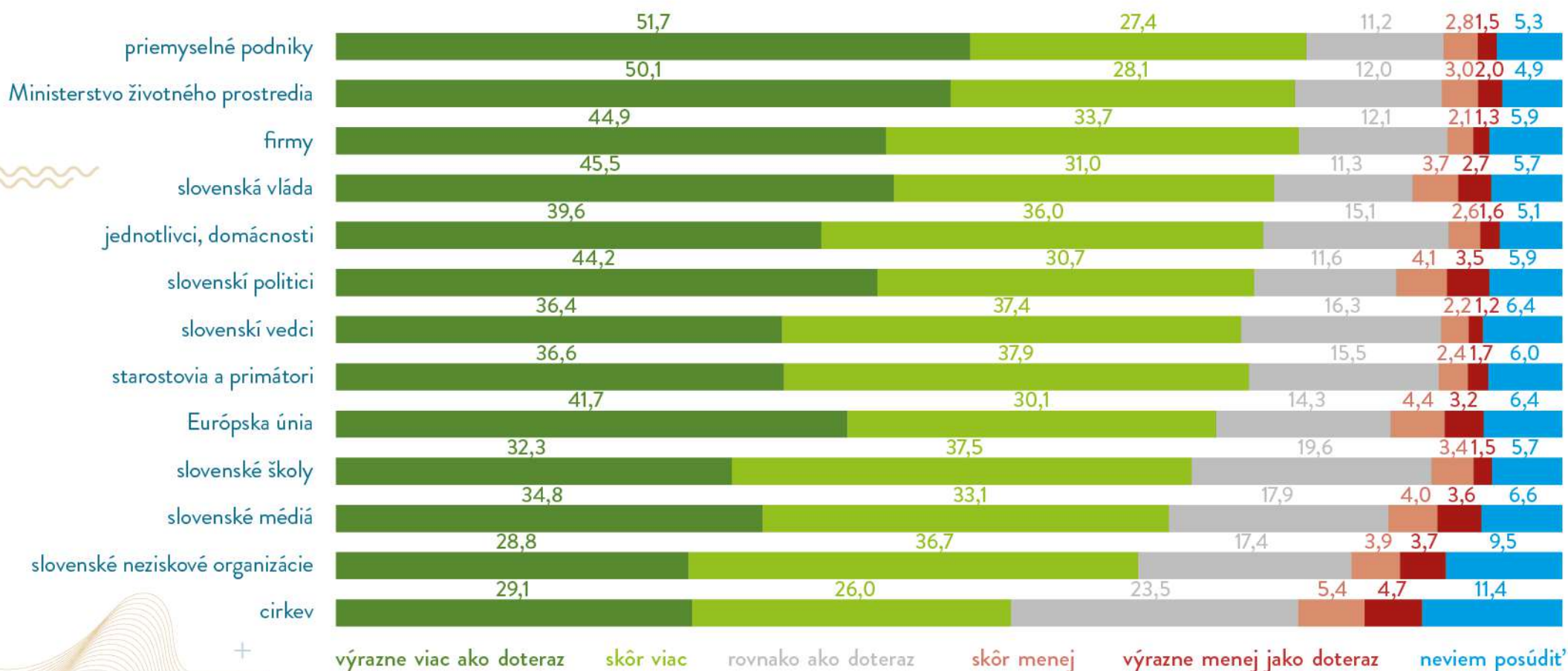
Mali by sa podľa Vás v nasledujúcich rokoch na Slovensku podporovať alebo obmedzovať uvedené zdroje elektrickej energie a tepla?

počet respondentov = 1930 jednotky: %

Zapojte sa viac do ochrany klímy!

Majú sa podľa obyvateľov zapojiť aktéri verejného života do ochrany klímy viac než doteraz?

Slováci a Slovenky očakávajú od všetkých uvedených aktérov a inštitúcií väčšie zapojenie do ochrany klímy, než je tomu v súčasnosti. Najviac obyvateľov to požaduje od priemyselných podnikov a firiem (zhodne po 79 %), Ministerstva životného prostredia (78 %) a slovenskej vlády (77 %). Menšie zapojenie očakávajú od jednotlivých aktérov len malé skupiny verejnosti.

Mali by sa uvedení zapojiť do ochrany klímy viac či menej ako doteraz?

– upravené podľa Krajhanzl et al. (2021)

počet respondentov = 1 894

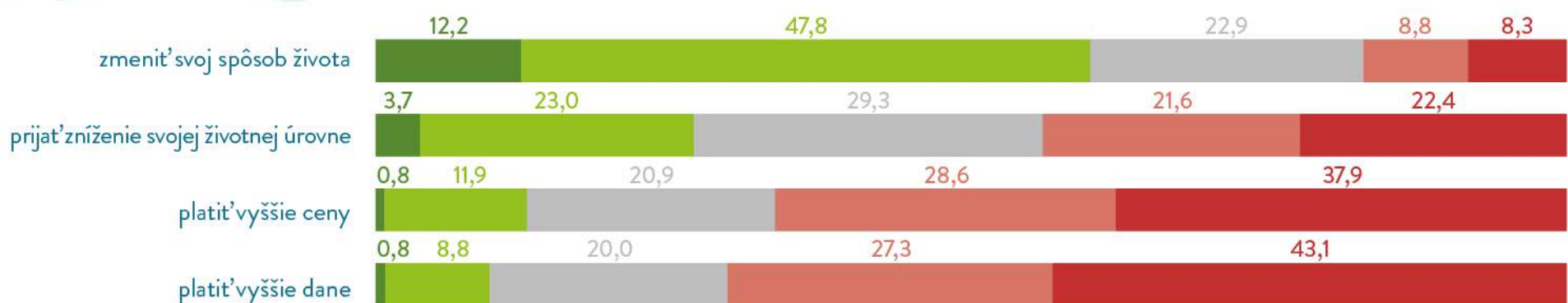
jednotky: %

Odmietame vyššie ceny a dane, sme ochotní zmeniť život

Aké zmeny vo svojom živote je verejnosť ochotná prijať v záujme ochrany klímy?

Prekvapivo **veľká časť Sloveniek a Slovákov je ochotná zmeniť svoj spôsob života kvôli ochrane klímy (60 % je, len 17 % nie je)**. Znížiť svoju životnú úroveň by však bolo ochotných len 27 %. A **ochota platiť viac v záujme ochrany klímy je ešte menšia**

– či už v podobe vyšších daní (70 % nie je ochotných) alebo vyšších cien (67 % nie je ochotných).

veľmi ochotný/á skôr ochotný/á ani ochotný/á, ani neochotný/á skôr neochotný/á veľmi neochotný/á

Do akej miery ste Vy osobne ochotný/á v záujme ochrany klímy...?

počet respondentov = 1934

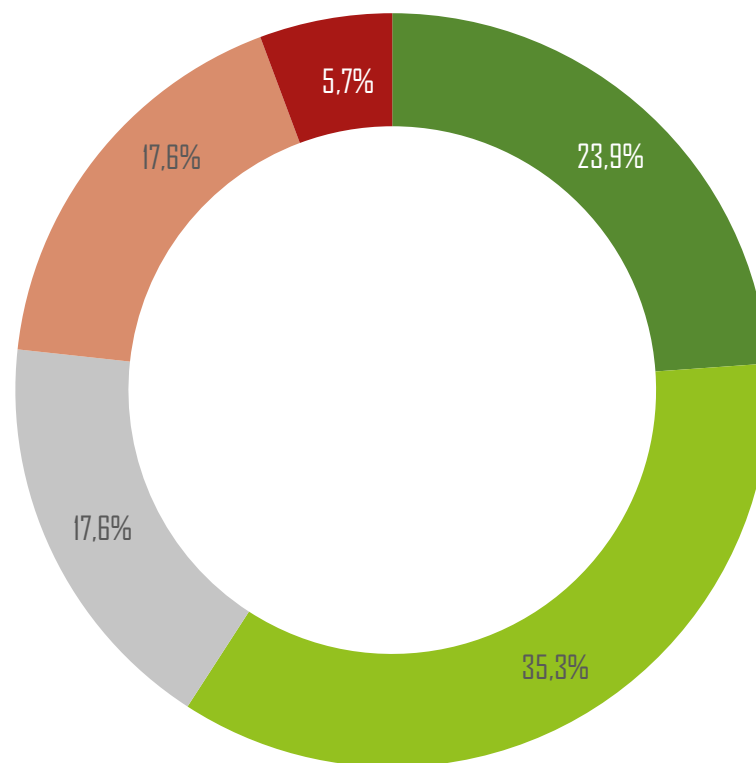
jednotky: %

– upravené podľa Krajhanzl et al. (2021)

The background is a light gray field filled with various abstract patterns. In the top left, there is a sun-like icon with radiating lines. Diagonal lines and small plus signs are scattered across the upper half. On the right side, there are wavy, contour-like lines in white and brown, with a blue semi-circle and a cluster of blue dots. In the bottom right, there is a grid of white dots. A large, faint watermark logo is visible in the bottom right corner.

Typológia cieľových skupín z hľadiska ochrany klímy

Typológia cieľových skupín z hľadiska ochrany klímy

- Angažovaní
- Sympatizujúci
- Rozporuplní
- Rezervovaní
- Pochybujúci

Pochybujúci #1

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 5,7 %

Prevažne **muž** (58 %) vo **veku 46 rokov** (medián). **Nadpriemerne vzdelaný segment**, s maturitou alebo vysokoškolským diplomom (62 %). S o trochu nadpriemernými príjmami. Viac ako ostatní sa dohovoria plynule či dobre po **rusky** (25 %) a iným západným jazykom (26 %), po anglicky sa dohovoria približne tretina (32 %).

Hlboká nedôvera voči prezidentke, politikom, Európskej únii, verejnoprávnym médiám a neziskovým organizáciám. Oproti ostatným sa viac považuje za **konzervatívco** (53 %), názorovo v mnohom libertarián. Čiastočne sa tiež považuje za ochrancu prírody (54 %), avšak je to najmenej zo všetkých segmentov. Nadpriemerne sa občiansky angažuje (individuálne, nie kolektívne), je viac pripravený ísť k voľbám (rozhodne 69 %), viac ako ostatní preferuje populistické, nacionalistické a extrémistické strany a ľavicové subjekty. Odmieta stredopravicové subjekty (57 %). Na rozdiel od všetkých ostatných, u pochybujúcich

prevládajú neočkovaní proti Covid-19 (67 %). Rád by vystúpil z EÚ (57 %). Príliš nepodporuje riešenie problémov budúcnosti.

Nížší kultúrny kapitál: menej ako ostatní sa zaujímajú o umenie a kultúru (30 %). Relatívne sa zaujímajú o politiku (50 %), autá a motocykle (47 %). Menej ho zaujíma bulvár. Menej ako ostatní veria vedcom, a zaujímajú sa o vedecké objavy (50 %). Na rozdiel od ostatných by si prial menej ochrancov prírody v médiách. Menej tiež podporuje zvýšenie zastúpenia žien (21 %), mladých ľudí (22 %), ľudí so zahraničnou skúsenosťou (26 %), odborníkov a expertov (38 %).

V menšej miere ako ostatní sa zaujímajú o životné prostredie (37 %), menej sú im blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia (45 %).

Pochybujúci #2

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 5,7 %

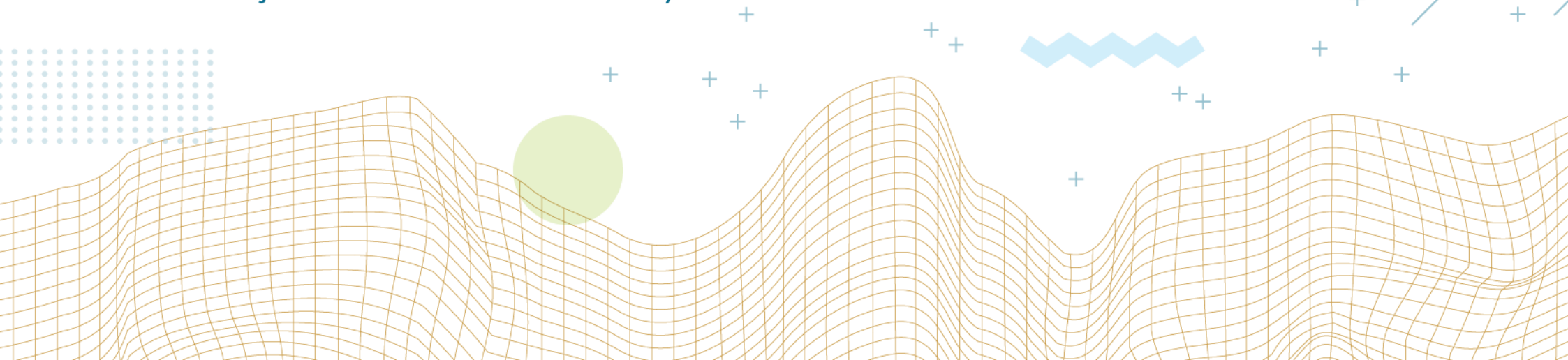
Je presvedčený, že sa to so zmenou klímy preháňa (74 %). Len málo si síce myslia, že by ku klimatickej zmene nikdy nedošlo (23 %), ale **nepocitujú jej dopady (81 %)**. Pokiaľ klimatická zmena prebieha, očakáva skôr mierne zhoršenie, a tiež čiastočne pochybuje, či je ľudská činnosť jej hlavnou príčinou (42 %). Nepatria k tým, ktorí by chceli riešiť klimatickú zmenu ihneď (11 %), a nesúhlasia, aby v tom bolo Slovensko aktívne (59 %). Sám si nemyslí, že by ju svojim správaním mohol ovplyvniť (53 %). Klimatická zmena v nich vyvoláva negatívne emócie iba minimálne. Myslí si, že s faktom, že prebieha zmena klímy, súhlasí len 56 % klimatológov a že dopady zmeny na Slovensko považuje za závažný problém len 36 % slovenskej verejnosti. Prekvapivo v klimatických otázkach hodnotí horšie vládu ako Greenpeace, ústretovejšie sa stavia k pápežovi Františkovi. Gretu Thunberg pozná málo (31 %).

Má obavy z ochrany klímy (49 %), je presvedčený, že **sa teplo a elektrina zdražuje kvôli ekofanatikom (66 %)** a že **ochrana klímy**

je výmysel Európskej únie, ktorej je ukradnuté, ako sa žije bežným ľuďom na Slovensku (64 %). Napriek tomu by **niektoré transformačné opatrenia prijal**: podporu solárnej energie (66 %), zadržiavanie vody v krajine (66 %), zateplovanie budov (57 %), ekologické postupy v poľnohospodárstve (66 %) či verejnú dopravu zadarmo (56 %). Z prostriedkov na transformáciu by viac ako ostatní uprednostnil podporiť malé a stredné firmy skôr než veľké podniky.

Reagoval by nahnevane na obmedzovanie spaľovacích motorov (83 %) a mäsitej stravy (73 %), odmieta klimatický aktivizmus vo všetkých podobách.

Skôr pozitívne hodnotí **scenár rozvoja vidieka (64 %)** a **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti (47 %)**. Mierne pozitívne vníma iba **vlastenecko-antiglobalizačný naratív**.

Rezervovaní #1

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

Prakticky vyrovnané **muž aj žena** (muž 51%), najstarší zo segmentov, vek **50 rokov** (medián). **Prevažne so základným vzdelaním alebo vyučený bez maturity** (54 %). S mierne nižšími príjmami. Zo všetkých segmentov najmenej jazykovo vybavený (anglicky plynule alebo dobre 22%).

Viac ako ostatní sa považuje za **katolíka** (62 %) a **vidiečana** (50 %). Väčšine inštitúcií neveria, vybočuje len **obmedzená dôvera vedeckým a výskumným inštitúciám** (47 %). Zo všetkých segmentov sa **najmenej občiansky angažuje** (petíciu podpísalo za posledných päť rokov 46 %). Zúčastnil by sa volieb (70 %), odmieta stredopravicové strany, preferuje skôr tie ľavicové. Názorovo mierne súznie s myšlienkami sociálnej spravodlivosti, má relatívne ambivalentný vzťah k neziskovým organizáciám. Je očkovaný proti Covid-19 (71 %). Domnieva sa, že politika by mala riešiť problémy, ktoré hrozia okolo roku 2050 (57 %).

Vo verejnom priestore by si predovšetkým prial menej sexuálnych menšín (70 %), **viac odborníkov a expertov** (48 %), **ľudí z vidieka** (47 %), **chudobných ľudí a starých ľudí** (oboje 43 %), **mladých ľudí** (42 %). V médiách ho zaujíma **menej tém ako ostatných**, sú to predovšetkým zdravie (69 %) a záhradka (56 %).

Prejavuje však **záujem aj o prírodu** (69 %), výrazne menej o životné prostredie (38 %) a klímu (18 %). Sú mu čiastočne blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia (49 %), považuje sa za ochrancu prírody (58 %).

Je presvedčený, že **zmena klímy prebieha** (61 %; že k nej nikdy nedôjde si myslí iba 7 %). Dopady klimatickej zmeny na Slovensko považuje za závažný problém (55 %), avšak sám ich v každodennom živote príliš nepocituje (36 %). V súvislosti so zmenou klímy príliš neprežíva extrémne či silné emócie (iba jednotky percent). Prikláňa sa k tomu, že hlavnou príčinou klimatickej zmeny je ľudská činnosť (51 %). Domnieva sa, že zmenu klímy potvrdzuje 70 % klimatológov a jej dopady na Slovensko považuje za závažné 47 % verejnosti.

Zatiaľ čo v prípade nezmiernenia zmeny klímy očakáva mierne zhoršenie v rôznych oblastiach, v prípade dôslednej ochrany klímy nečaká v priemere skoro žiadne zmeny k lepšiemu alebo horšiemu. Koniec koncov, **zo zmeny klímy má podobné obavy ako z transformácie k nízkouhlíkovej ekonomike** (39 % vs. 41 %). Vníma, že transformácia môže jeho život zlepšiť (25 %) aj zhoršiť (22 %). **Váha, či sa to so zmenou klímy v súčasnosti nepreháňa** (34 % súhlasí, 24 % nesúhlasí).

Rezervovaní #2

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

Do určitej miery **súhlasí s tým, že je dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy** (48 % súhlasí, len 10 % nesúhlasí), avšak **s transformáciou by sa príliš neponáhľal** (len podľa 37 % by mala začať ihneď, podľa 38 % v tomto desaťročí). S cieľom uhlíkovej neutrality skôr súhlasí (49 %, nesúhlasí len 9 %), podľa priemerného názoru súhlasiacich by mala byť dosiahnutá v roku 2045. **Podporuje obnoviteľné zdroje** (solárne, veterné aj vodné nad 70 %), súhlasí napríklad so zadržiavaním vody v krajine (76 %), zatepľovaním budov a výstavbou šetrných stavieb (74 %), verejnou dopravou zadarmo (70 %) alebo ekologickými postupmi v poľnohospodárstve (69 %). Od skupín, ktoré majú vplyv na ochranu klímy, nečaká nič dobré: nedôveruje plynárenským a uhoľným firmám (61 %), politikom (57 %) a verí, že sa teplo a elektrina zdražuje kvôli „ekofanatikom“ (41 %, nemyslí si to 22 %).

Medzi aktérmi ochrany klímy by najradšej oznámkoval štvorkou alebo päťkou vládu (52 %) a Gretu Thunberg (51 %), ktorú však príliš nepozná (znalosť 20 %). Najlepšie by hodnotil jednotkou či dvojkou pápeža Františka (56 %). **Prakticky u všetkých inštitúcií verejného života by si prial ich väčšiu aktivitu v ochrane klímy.** Veľmi malé pochopenie má pre študentský štrajk (9 %) aj demonštráciu (10 %), o trochu väčšiu pre petíciu (21 %).

Morálne do určitej miery cíti, že **by mal znižovať svoj vplyv na klímu** bez ohľadu na aktivitu druhých (47 %), iba obmedzene však verí, že by svojím správaním mohol niečomu pomôcť (29 %). **Naštvanie v ňom vyvoláva predstava obmedzovania mäsitej stravy** (55 %), **spaľovacích motorov** (44 % potešenie 19 %), nie však lietadiel (22 %, tu prevažuje potešenie). **Kvôli ochrane klímy nie je ochotný platiť vyššie ceny alebo dane** (súhlasia len desiatiny percenta), alebo znižovať svoju životnú úroveň (súhlasilo by 6 %). Pripúšťa zmenu svojho životného štýlu (44 %). Nie je ochotný sa občiansky angažovať pre klímu (najviac petície – 12 %).

Positívne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (71 %) a čiastočne aj **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (55 %). Skôr blízky je mu **zeleno-optimistický naratív** ochrany klímy, čiastočne aj **vlastenecko-antiglobalizačný naratív**.

Rozporuplní #1

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

Častejšie muž (53 %), vek **38 rokov** (medián). **Segment s podpriemerným vzdelaním, prevažne so základným alebo vyučený bez maturity** (57 %). S mierne nižšími príjmami (najnižšími zo všetkých segmentov). Čiastočne hovorí po anglicky (30 %).

V mnohých ohľadoch **rozporuplný** či **nevyhranený**. **Dôvera k inštitúciám v kontexte slovenskej verejnej mienky priemerná**, náznak dôrazu na sociálnu spravodlivosť. Bez špecifického profilu z hľadiska identít. Väčšina ponúkaných politických názorov ho neoslovuje, ale súhlasí s tým, že bežní pracujúci nedostávajú spravodlivú časť z bohatstva krajiny (66 %), že by sa deti v škole mali naučiť počúvať autority (64 %), že veľké firmy prinášajú prospech vlastníkom na úkor pracovníkov (54 %). Napriek tomu, že má o niečo menej negatívny výhľad do budúcnosti ako iné segmenty (51 %), verí, že štát má riešiť problémy, ktoré Slovensku môžu hroziť okolo roku 2050 (61 %).

Nadpriemerne využíva svoje občianske práva, za posledných 5 rokov nielen podpísal petíciu (64 %), ale tiež napríklad finančne prispel na neziskovú činnosť (48 %), angažoval sa v nejakej verejnej organizácii (34 %) alebo sa zúčastnil demonštrácie (32 %). Paradoxne má zo všetkých segmentov najnižšiu ochotu ísť k voľbám (58 %). Častejšie ako iní by uvažoval o veľmi heterogénnom spektre subjektov: HLAS (29 %), SME rodina (22 %), Progresívne Slovensko (20 %), Za Ľudí (20 %), ĽSNS (18 %), KDH (17 %), alebo Szövetség – Aliancia (7 %).

Vo verejnom priestore by si prial menej vystúpení zástupcov cirkvi (65 %). Viac ako väčšina ostatných sa zaujíma o príbehy zo života (57 %), mobilné telefóny a aplikácie (55 %), ezoteriku, liečiteľstvo a astrológiu (38 %), vo všeobecnejšej rovine sleduje častejšie technické a športové témy, a tiež bulvárne a click- baitové.

Baví ho tiež sledovať mediálnu ponuku spojenú s **prírodou** (71 %) a **životným prostredím** (60 %), menej už zmenu klímy (49 %). Považuje sa za ochrancu prírody (65 %), myšlienky ochrany prírody a životného prostredia sú mu blízke (63 %).

Rozporuplní #2

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

Prikláňa sa k názoru, že **zmena klímy už prebieha** (63 %; názor, že neexistuje, má len 8 %). Verí, že ju spôsobuje hlavne ľudská činnosť (50 %; nemyslí si to 10 %). Pociťuje, že klimatická zmena ovplyvňuje jeho každodenný život (73 %), a dopady klimatickej zmeny pre Slovensko považuje za závažný problém (58 %). **Očakáva pritom menej negatívne dopady** ako väčšina segmentov, navyše váha vo svojom pohľade na to, či je zmena klímy pre nás vzdialená alebo nie je. Je preto prekvapujúce, že súčasne s tým **nadpriemerne vyjadruje silné až extrémne pocity spojené so zmenou klímy**: bezmocnosť (24 %), zlosť (24 %), strach (23 %), smútok (23 %), nádej (23 %), odhodlanie (23 %), ale aj depresiu (19 %, najviac zo všetkých segmentov). Na druhej strane spomína takmer zhodné obavy zo zmeny klímy a z transformácie k nízkouhlíkovej ekonomike (66 % vs. 69 %) – **potenciálne dopady transformácie na svoj život vníma tiež rozporuplne**.

Pokiaľ ide o ochranu klímy, prevláda u neho názor, že je dôležité, aby **Slovensko bolo aktívne v opatreniach proti zmene klímy** (53 %). Verí, že by sa tieto kroky mali zahájiť v blízkej dobe (40 % ihneď, 34 % v tomto desaťročí). Nemyslí si, že sa to so zmenou klímy preháňa (súhlasí len 37 %). **Solárne, veterné a vodné zdroje u neho majú podporu** (väčšiu ako 50 %), v názore na väčšinu opatrení na ochranu klímy už je menej vyhranený; akceptuje iba návrhy na verejnú dopravu zadarmo (56 %), sociálne opatrenia pre tých, ktorí nezvládnu zaplatiť zdražovanie elektriny a tepla (55 %) a ekonomickú podporu zateplovania budov a stavbu budov nenáročných na energiu (54 %). Viac ako ostatní by počas transformácie podporoval kompenzáciu pre veľké podniky (42 %).

Vládu by oznámkoval za jej klimatické aktivity jednotkou alebo dvojkou (45 %), Greenpeace dvojkou či trojkou (56 %), Gretu Thunberg takmer nepozná (16 %). Pri väčšine inštitúcií si želá, aby sa aktívnejšie zapájali do ochrany klímy (pri všetkých viac ako 50 %). **Viac ako väčšina ostatných súhlasí s organizovaním klimatických petícií** (42 %), **demonštrácií** (32 %) a **študentských štrajkov** (30 %).

Má sklony k morálnemu presvedčeniu, že by mal znižovať svoje dopady na klímu bez ohľadu na správanie ostatných (50 %). Len čiastočne však verí, že svojim správaním môže pomôcť zmierniť klimatickú zmenu (41 %). Nadpriemerne ústretovo, ale napriek tomu negatívne reaguje na možnosti, že by kvôli ochrane klímy mal platiť vyššie ceny (15 %) alebo vyššie dane (13 %), čiastočne deklaruje ochotu znížiť svoju životnú úroveň (24 %) alebo zmeniť svoj spôsob života (49 %). **Ambivalentne sa stavia k obmedzovaniu mäsitej stravy a áut so spalovacími motormi**, skôr potešene k obmedzeniu leteckej dopravy. **Uvažuje o väčšej aktivite v ochrane klímy**, napríklad podpise petície (37 %), finančnom príspevku (28 %) alebo účasti na demonštrácii (23 %).

Čo sa týka scenárov transformácie, žiadny z ponúkaných tento segment neoslovil. Najhoršie hodnotil (ako väčšina segmentov) scenár statusu quo. **Chladným ho nechali aj ponúkané naratívy, snád s výnimkou zeleno-optimistického**, ktorý v ňom vyvolal mierne sympatie.

Sympatizujúci #1

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 35,3 %

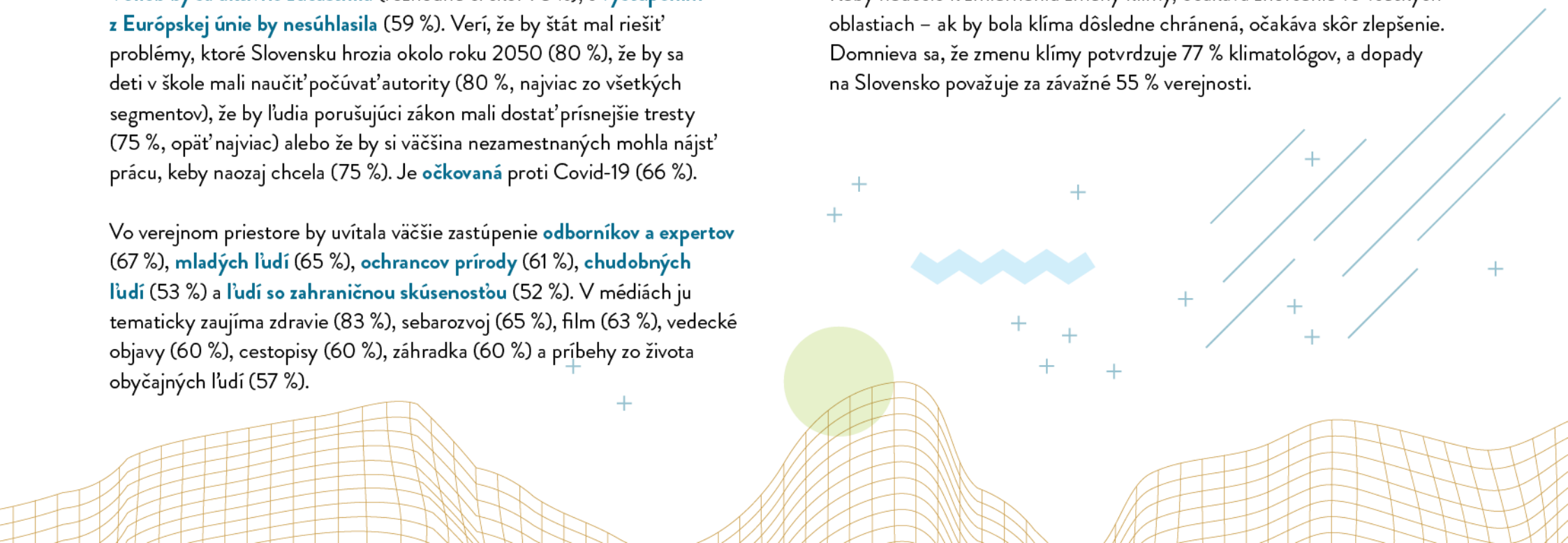
Skôr **žena** (57 %) vo **veku 45 rokov** (medián). **Prevažne s maturitou alebo vysokoškolským diplomom** (55 %). Priemerný príjem. Len čiastočne sa dohovoria plynule alebo dobre anglicky (28 %).

Najviac dôverujú vedeckým a výskumným inštitúciám (63 %), **Európskej únii** (45 %) a **ekologickým združeniam** (44 %). **Odmieťa nacionalistické a extrémistické subjekty**, najmenej odmietavá k ľavicovým subjektom s miernym dôrazom na sociálnu spravodlivosť, ale zároveň s určitým sklonom k dôrazu na zásluhovosť a dehonestáciu sociálne slabých. **Volieb by sa aktívne zúčastnila** (rozhodne či skôr 73 %), **s vystúpením z Európskej únie by nesúhlasila** (59 %). Verí, že by štát mal riešiť problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050 (80 %), že by sa deti v škole mali naučiť počúvať autority (80 %, najviac zo všetkých segmentov), že by ľudia porušujúci zákon mali dostať prísnejšie tresty (75 %, opäť najviac) alebo že by si väčšina nezamestnaných mohla nájsť prácu, keby naozaj chcela (75 %). Je **očkovaná** proti Covid-19 (66 %).

Vo verejnom priestore by uvítala väčšie zastúpenie **odborníkov a expertov** (67 %), **mladých ľudí** (65 %), **ochrancov prírody** (61 %), **chudobných ľudí** (53 %) a **ľudí so zahraničnou skúsenosťou** (52 %). V médiách ju tematicky zaujíma zdravie (83 %), sebarozvoj (65 %), film (63 %), vedecké objavy (60 %), cestopisy (60 %), záhradka (60 %) a príbehy zo života obyčajných ľudí (57 %).

S veľkým záujmom tiež sleduje **témy prírody** (84 %), **životného prostredia** (75 %) a **zmeny klímy** (59 %). Myšlienky ochrany prírody a životného prostredia sú jej blízke (84 %), považuje sa za **ochrankyňu prírody** (78 %) a **ekologičku** (53 %).

Je presvedčená, že **klimatická zmena už prebieha** (87 %) a je spôsobená hlavne ľudskými aktivitami (82 %). Dopady zmeny klímy na Slovensko považuje za závažný problém (86 %), pociťuje jej dopady na svoj každodenný život (70 %). Verí, že žije v čase **klimatickej krízy** (71 %). Keby nedošlo k zmierneniu zmeny klímy, očakáva zhoršenie vo všetkých oblastiach – ak by bola klíma dôsledne chránená, očakáva skôr zlepšenie. Domnieva sa, že zmenu klímy potvrdzuje 77 % klimatológov, a dopady na Slovensko považuje za závažné 55 % verejnosti.

Sympatizujúci #2

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 35,3 %

Považuje za dôležité, aby **Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy** (83 %), a **súhlasí s uhlíkovou neutralitou** (75 %) – tú by si priała v roku 2037 (medián odpovedí, ktorí s uhlíkovou neutralitou súhlasia). Výrazne podporuje obnoviteľné zdroje (solárne, veterné a vodné zdroje viac ako 80 %), **súhlasí prakticky so všetkými opýtanými opatreniami na ochranu klímy** (u väčšiny cez 60 %, u niektorých až cez 80 %) – predovšetkým tými založenými na podpore, investíciách a osvete, menej tými spojenými s reguláciami, daňami a klimatickou spravodlivosťou. Prikláňa sa k tomu, že by transformácia k nízkouhlíkovej ekonomike jej život zlepšila (48 % vs. 25 %), napokon klimatickú zmenu vníma ako príležitosť urobiť náš život lepší (68 %). V klimatických otázkach neverí energetickým firmám v oblasti plynových a uhoľných zdrojov (75 %) ani politikom (68 %); kritizuje slovenský štát, že nemá v tejto oblasti žiadny použiteľný plán (67 %).

Z aktérov ochrany klímy **známkuje najlepšie pápeža Františka** (jednotkou a dvojkou 62 %) a **Greenpeace** (54 %). Príliš **nezaznamenala aktivity a výroky Greta Thunberg** (znalosť iba u 33%). Uvítala by zapojenie širokého spektra inštitúcií do ochrany klímy (viac ako 75 % bezmála u všetkých zisťovaných aktérov). **Odmieťa klimatické demonštrácie a študentské štrajky za klímu** (s obomi súhlasí len 19 %), **podporuje petície** (51 %).

Morálne cíti, že by mala klímu chrániť bez ohľadu na správanie druhých (81 %), menšia je už jej viera v možnosť svojím správaním k zmierneniu klímy prispieť (50 %). Vo svojej domácnosti sa v mnohých oblastiach snaží správať šetrne. **Nechcela by platiť kvôli ochrane klímy vyššie ceny ani dane** (ochotných len jednotky percent), čast' deklaruje svoju ochotu znížiť svoju životnú úroveň (25 %), viac ešte zmeniť svoj životný štýl (55 %). Ambivalentne reagujú na možnosť obmedzenia mäsitej stravy, áut so spaľovacími motormi a leteckej dopravy. Zároveň veria, že ak chceme zmierniť zmenu klímy, bude potrebné zastaviť rast toho, koľko toho ľudia nakupujú a spotrebujú. Je **ochotná zvažovať podpis klimatickej petície** (55 %), a trochu aj finančný príspevok na ochranu klímy (20 %), len málo však účasť na klimatickej demonštrácii (8 %).

Pozitívne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (87 %) a **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (76 %). Skôr blízky jej je **zeleno optimistický naratív** ochrany klímy, následne **vlastenecko-globalizačný, trochu aj ekonomicko-protekcionalistický naratív**.

Angažovaní #1

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 23,9 %

Prevažne **ženy** (58 %) vo **veku 37 rokov** (medián, najvyšší podiel mladých ľudí do 35 rokov – 46 %). **Väčšina s maturitou alebo vysokoškolským diplomom** (56 %), plus aj s najvyšším počtom doteraz študujúcich. Mierne nadpriemerné príjmy. Najviac zo všetkých segmentov sa dohovori **plynule alebo dobre anglicky** (48 %).

Viac ako ostatné segmenty dôveruje inštitúciám, predovšetkým vedeckým inštitúciám (69 %), ekologickým združeniam (66 %), Európskej únii (56 %), prezidentke (51 %) a Ministerstvu životného prostredia (50 %). Najviac zo všetkých sa považuje za **demokratku** (69 %) a **intelektuálku** (61 %). **Občiansky najangažovanejšia**, v posledných 5 rokoch podpísala petíciu, prispela na neziskovú aktivitu alebo osobne či on-line debatovala o verejných záležitostiach (všetko viac ako 50 %). Zúčastnila by sa volieb (82 %). Preferuje **stredopravicové strany**, zároveň sa vo svojich názoroch prikláňa k **sociálnej spravodlivosti**. Odmietla vystúpenie Slovenska z Európskej únie (68 %). Najústretovejšie sa stavia k **očkovaniu proti Covid-19** (zaočkovanosť 75%). Jednoznačne by uvítala, aby sa v súčasnej politike riešili problémy, ktoré Slovensku hrozí okolo roku 2050 (92 %), a zároveň sa podľá tak nej reálne nedeje (73 %).

Vo verejnom priestore by si priała viac **expertných vrátane pracovníkov mimovládok a ochrancov prírody**. Podobne tiež **opomínaných hlasov** (ženy, chudobných, seniorov) a viac mladých ľudí (75 %), ľudí so zahraničnou skúsenosťou (65 %) a intelektuálov (50 %). Má do značnej

miery prevažne **postmateriálne záujmy**: v médiách vyhľadáva témy týkajúce sa zdravia (87 %), sebarozvoja (76 %), vedeckých objavov (75 %), hudby (75 %), filmu (72 %), umenia a kultúry (58 %), politiky (50 %), ale prekvapivo najviac tiež seriálov zo života (48 %), športu (47 %), ezoteriky, liečiteľstva a astrológie (42 %) a čiernej kroniky (40 %). Má tiež najviac hobby záujmov.

Výrazne sa zaujíma o prírodu (95 %), **životné prostredie** (93 %) a zmenu klímy (92 %). Najviac sú jej blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia (96 %), považuje sa za ochrankyňu prírody (90 %) a ekologičku (72 %).

Je presvedčená, že **zmena klímy už prebieha** (93 %), a pociťuje jej dopady na svoj každodenný život (89 %). Ľudskú aktivitu považuje za hlavnú príčinu klimatickej zmeny (90 %). Tá v nej vyvoláva množstvo **extrémnych a silných emócií**, najviac zo všetkých segmentov, predovšetkým obavy (67 %), bezmocnosť (49 %), smútok (48 %), strach (47 %), zlosť (45 %), ale aj odhodlanie (40 %). Ak by sme nezmierňovali zmenu klímy, očakáva zhoršenie súčasného stavu – ak by sme začali klímu dôsledne chrániť, očakáva skôr zlepšenie pre prírodu aj naše životy. Odhaduje, že prebiehajúcu zmenu klímy potvrdzuje 84 % klimatológov, a dopady klimatickej zmeny na Slovensko považuje za závažný problém 54 % verejnosti.

Angažovaní #2

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 23,9 %

Vníma ako dôležité, aby **Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy** (96 %), a je presvedčená, že by sa klimatické zmeny mali riešiť **ihneď** (89 %). Ochranu klímy pritom podľa svojich slov **podporuje viac ako pred dvoma rokmi** (62 %). Akceptuje prakticky všetky posudzované proklimatické opatrenia, rozhodne tie založené na podpore, investíciách a osvete, a skôr akceptuje tie založené na reguláciách, daniach a klimatickej spravodlivosti. Bezmála všetky opýtané politiky prijíma medzi 70–95 %. Uhlíkovú neutralitu Slovenska by si priala dosiahnuť do roku 2030 (medián).

Na rozdiel od ostatných segmentov **pozitívne hodnotí študentský štrajk za klímu** (63 %) aj **demonštráciu** (61 %). Pozitívne posudzuje ochrancov klímy, vládu za aktivity v tejto oblasti známkuje prevažne trojkou alebo štvorkou (77 %). Gretu Thunberg pozná iba čiastočne (50 %). Domnieva sa, že energetické firmy podnikajúce v oblasti plynu a uhlia kašľú na obyčajných ľudí (83 %); že Slovensku chýba akýkoľvek použiteľný plán, ako postupovať v ochrane klímy (80 %); že zmena klímy je príležitosť, ako urobiť náš život lepší (80 %); že ak chceme klimatickú zmenu zmierniť, potrebujeme zastaviť rast toho, koľko ľudí nakupujú a spotrebujú (80 %); že zmenou klímy je znepokojená viac ako jej vláda (79 %); že politici klimatickú zmenu neriešia, aby neprišli o kšeft (77 %), alebo že by ochrana klímy mala byť nadradená všetkým ostatným politickým otázkam (67 %).

V osobnej rovine vníma **morálny záväzok** chrániť klímu (91 %), a **verí, že svojim správaním môže ochrane klímy pomôcť** (71 %). Najviac zo všetkých segmentov, ale napriek tomu len čiastočne, je ochotná platiť kvôli ochrane klímy vyššie ceny (31 %) alebo vyššie dane (24 %). Je však pripravená znížiť svoju životnú úroveň (53 %) alebo zmeniť svoj životný štýl (55 %). Obmedzenie áut so spaľovacími motormi by ju potešilo (56 %), rovnako ako leteckej dopravy (52 %) a čiastočne aj obmedzenie mäsitej stravy (46 %). Z hľadiska občianskych kampaní sa jedna o **najlepšie mobilizovateľnú skupinu**.

Kladne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (89 %), **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (87 %) a **scenár ochrany prírody a divočiny** (69 %). Pozitívne vníma **zeleno optimistický naratív**, skôr pozitívne **vlastenecko-globalizačné, morálne a ekonomicko-protektionistické naratívy**.

Niekoľko záverov pre komunikáciu ochrany klímy so slovenskou verejnosťou

Čo vyplýva z prezentovaných dát výskumu pre slovenskú prax ochrany klímy?

Čo vieme o tom, ako s verejnosťou o klimatických otázkach (ne)komunikovať?

Na aké témy by bolo prospešné sa v nadchádzajúcom období zamerať?

Desať tipov: Čo prinášajú výsledky výskumu pre prax? #1

1. Problém už máme, teraz riešenie! Slováci a Slovenky vedia, že zmena klímy prebieha (str. 24) a spôsobuje ju ľudská činnosť (str. 25), že predstavuje pre Slovensko závažný problém (str. 34), že je spojená s extrémnym počasím (str. 28) a že je hrozbou pre všetky oblasti nášho života a sveta (str. 36). V tejto situácii už je zbytočné, či dokonca škodlivé viesť spory s popieračmi zmeny klímy. Problém je inde: výrazne hmlistejšie sú totiž predstavy verejnosti o mitigácii uvedených hrozieb: o politikách a opatreniach v oblasti energetiky, dopravy, poľnohospodárstva, služieb, daní, ale aj školstva alebo každodenného života. Pripravenosť riešiť úlohy nezvýšia katastrofické apely, možno práve naopak (str. 73–82). Zásadná v tejto fáze bude aktívna prezentácia potrebných riešení a prínosov, ktoré transformácia môže priniesť spoločnosti (tamtiež).

2. Zmena klímy tu a teraz: Hoci je pre verejnú diskusiu rozhodujúce preniesť ťažisko debaty od popisu problému k návrhom riešení, pri niektorých príležitostiach sa vysvetľovaniu dopadov zmeny klímy aj tak zástancovia ochrany klímy nevyhnú. Dôležité je venovať väčšiu pozornosť situácii na Slovensku tu a teraz – teda prejavom zmeny klímy, ktoré poslucháči a poslucháčky sami zažívajú (str. 27), ktoré geograficky ani časovo nie sú mimo našej skúsenosti (str. 26) (napr. ľadové medvede na Antarktíde alebo scenáre na rok 2100), čo môže ešte ďalej podporiť urgenciu vo vnímaní tejto problematiky (str. 48). Rozhodujúce je na základe dôveryhodných, evidence-based zdrojov klimatickú zmenu slovenskej verejnosti približovať a zviditeľňovať, a v niektorých prípadoch jej komplexnú kauzalitu zjednodušovať tak, aby bola pochopiteľná pre široké spektrum spoločnosti.

3. Klimatická zmena ako hrozba pre duševné zdravie: Na Slovensku žije podľa výsledkov výskumu odhadom približne sto tisíc ľudí, ktorí pre-

žívajú podľa svojich slov „extrémnu depresiu“ v súvislosti so zmenou klímy (str. 35), a ďalšie státisíce prežívajú extrémny strach, smútok (tamtiež). Klimatický, resp. environmentálny distress sa v súčasnosti stáva významnou témou duševného zdravia na Slovensku, ktorá si zaslúži rozsiahlu pozornosť psychologickej, psychoterapeutickej, psychiatrickej verejnosti. Okrem ponuky odbornej podpory a pomoci pre najohrozenejších jednotlivcov je dôležité brať zraniteľnosť niektorých skupín do úvahy aj pri práci s klimatickou problematikou v médiách, vo verejných kampaniach alebo v školstve.

4. Nedostatok faktov o zmene klímy a jej ochrane: Informovanosť slovenskej verejnosti o klimatických otázkach je náhodná a útržkovitá (str. 31–32), a to aj v inak veľmi diskutovanej téme termínu uhlíkovej neutrality (str. 50). Proklimatické postoje tak nie sú ukotvené vo faktoch. Bez znalostí sú však postoje ľahšie ovplyvniteľné a manipulovateľné. Pre slovenskú verejnú debatu je zásadné v nasledujúcich rokoch šíriť vecné informácie z kvalitných zdrojov, ktoré obyvateľom pomôžu pochopiť: aký je rozsah emisií skleníkových plynov na Slovensku v prepočte na jedného obyvateľa v porovnaní s inými krajinami sveta; aké sú zdroje týchto emisií; aké opatrenia a politiky sú v nasledujúcich rokoch kľúčové pre zníženie emisií; aké možnosti a prostriedky nám dáva spolupráca Európskej únie na tejto úlohe a ako sa môže každý z nás prakticky zapojiť do ochrany klímy. Z hľadiska komunikácie potom stojí za povšimnutie, že nezrozumiteľný je napr. termín „klimaskeptik“ (k tejto identite sa najčastejšie – a chybné – hlásia inak veľmi proklimatickí Angažovaní), a naopak je potrebné zas a znovu verejnosti ukazovať, že konsenzus ohľadne zmeny klímy je dnes mimoriadne silný nielen vo vedeckej komunite (str. 29), ale aj z hľadiska verejnej mienky na Slovensku (str. 30).

Desať tipov: Čo prinášajú výsledky výskumu pre prax? #2

5. Zelená pre politiky ochrany klímy: Mnohé opatrenia na znižovanie emisií skleníkových plynov majú na Slovensku podporu širokej verejnosti. Týka sa to predovšetkým finančných investícií do obnoviteľných zdrojov energie, zateplenia budov a stavieb nízkoenergetických budov, ekologických postupov v poľnohospodárstve alebo tvorby krajinných prvkov na zadržiavanie vody, a mnohých ďalších (podrobne str. 53–54). Stojí za povšimnutie, že zatiaľ čo debata o zmene klímy, aktivistických protestoch a klimatických záväzkoch štátu vyvoláva medzi identifikovanými segmentmi názorové rozpory, niektoré z klimatických politik významne podporujú aj Pochybujúci alebo Rezervovaní, ako k ochrane klímy najviac skeptické segmenty. Získavanie podpory verejnosti pre uvedené politiky sa teda zďaleka nemusí obmedzovať len na najviac Angažovaných – na prospech je naopak snažiť sa oslovit' všetky segmenty, s rétorikou a agendami šitými im na mieru.

6. Politická odpoveď na socio-ekonomické obavy z transformácie na nízkouhlíkovú ekonomiku: Väčšina verejnosti bezpochyby podporuje ochranu klímy na Slovensku (str. 45), konkrétne napríklad znižovanie emisií skleníkových plynov bez ohľadu na emisie ostatných krajín (str. 49), a zmeny žiada ihneď, čo najskôr alebo v najbližších rokoch (str. 48). Znepokojenia zo zmeny klímy sa však nevyučujú s prežívaním iných neistôt, a to z ochrany klímy a transformácie na nízkouhlíkovú ekonomiku. Hoci sú významne nižšie ako tie zo zmeny klímy (str. 38), v časti slovenskej verejnosti budúca transformácia obavy autenticky vyvoláva (str. 41 a 42). Rozhodujúca pre verejnú mienku a teda politickú realizáciu prechodu k nízkouhlíkovej ekonomike bude mať socio-ekonomická dimenzia transformácie. Zásadné bude zabrániť prenosu nákladov na najohrozenejšie domácnosti

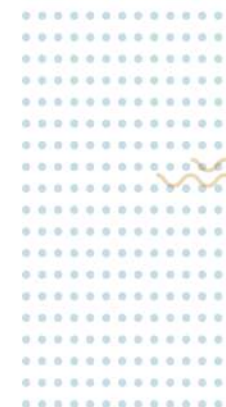
(str. 43 a 71) a strategicky zacielené využitie prostriedkov Modernizačného fondu a Fondu na spravodlivú transformáciu, aby sa potvrdilo zdieľané presvedčenie časti verejnosti: Klimatická zmena je príležitosť urobiť náš život lepší (str. 43).

+ 7. Cesta k zvýšeniu dôvery politickej reprezentácie: Kredit slovenských politikov a političiek je mimoriadne nízky (str. 12-13), a verejnosť im nedôveruje ani v ochrane klímy (str. 43-44). Pritom práve klimatická politika je mimoriadna príležitosť ukázať, že sa na Slovensku nájdu politici a političky, ktorí myslia do budúcnosti, ležia im na srdci záujmy ľudí aj prírody, majú expertízu a leadership – a po takých na Slovensku dopyt je: väčšina slovenských voličov a voličiek vyzýva na politiku, ktorá rieši prichádzajúce problémy (str. 22), volá po väčšom zapojení do ochrany klímy ako slovenskú vládu, tak primátorov a starostov a politikov (str. 63), a tiež väčšinu parlamentných strán (str. 66). Práve v ochrane klímy môže slovenská reprezentácia preukázať množstvo vlastností, ktoré podľa dát ich voliči a voličky ocenia.

8. Hovorcovia a naratívy ochrany klímy na Slovensku: Klimatická scéna zatiaľ nemá lídrov ani líderky, ktorí by oslovovali širšiu slovenskú verejnosť. Z výskumu je pritom zrejmé, že obyvatelia Slovenska by si vo verejnom priestore priali najmä viac expertov a expertiek, mladých ľudí, ochrancov a ochrankyň prírody, ľudí z vidieka alebo chudobnejších ľudí (str. 17). Oslovujú ich najviac dva naratívy ochrany klímy: Zeleno-optimistický založený na pozitívnych emóciách spojených s kvalitou života a rozvojom jeho postmateriálnych stránok a zelenou ekonomikou, a Vlastenecko-antiglobalizačný, ktorý vyrastá z frustrácie a odporu proti zneužívaniu slovenských pracujúcich a prírodných zdrojov a zdôrazňuje sociálnu spravodlivosť a národnú hrdosť (str. 73–82).

Desať tipov: Čo prinášajú výsledky výskumu pre prax? #3

9. **Debata o scenároch budúcnosti:** Vo verejných debatách stojí za to klásť oveľa častejšie otázku, akú budúcnosť si pre Slovensko hlavné politické sily predstavujú? V debatach o scenároch už zúčastnení nevystačia s negáciou klimatických návrhov, pretože energetický, ekonomický, bezpečnostný a konečne aj environmentálny vývoj pred nich stavajú neoddiskutovateľné výzvy, ktoré môžu napríklad dobre informované médiá pripomínať. Výhodou pre ochranu klímy potom je, že slovenská verejnosť scenáre statusu quo a dôrazu na ekonomický profit odmieta, a preferuje radšej scenáre založené na rozvoji lokálnych väzieb, vzdelanosti a udržateľnosti (str. 55–61).
10. **Láska k prírode:** Celkovo majú Slováci a Slovenky blízko k myšlienkam ochrany prírody a životného prostredia (str. 9), považujú sa za ochrancov prírody (str. 11) a zaujímajú sa o prírodu a životné prostredie (str. 10). Skrátka: príroda hrá významnú úlohu v slovenskej kultúre, v identite a sebaobrazu tunajšej spoločnosti. V debatach o ochrane klímy je možné oslovit' aj túto lásku obyvateľov Slovenska a prehľbovať tak túžbu chrániť a starať sa o prírodu okolo nás.

Energetické profily slovenských domácností 2023

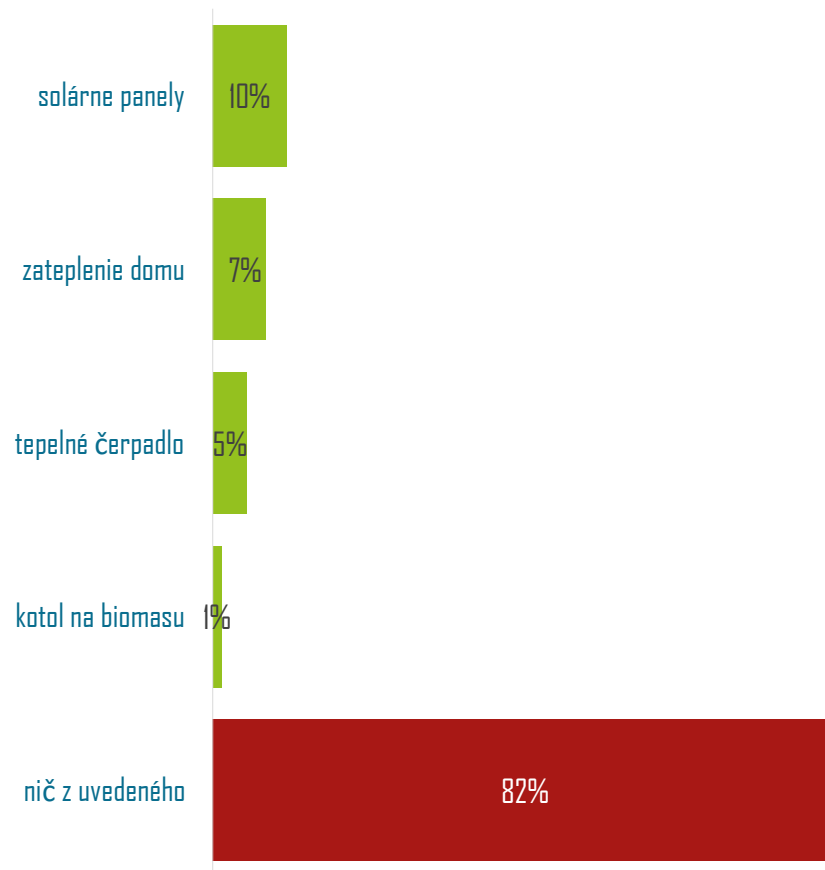
Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D., PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D.,
Mgr. et Mgr. Tomáš Protivínský, Mgr. Zdeňka Lechnerová

2050
INSTITUT

Menšina obyvateľov má záujem o dotácie na zdroje energie a zatepľovanie

Slováci a Slovenky najčastejšie zvažujú dotáciu na obstaranie solárnych panelov (10 %), zateplenie domu (7 %) a tepelné čerpadlo (5 %). V prepočte na domácnosti to znamená približne 150 tis. potenciálnych žiadateľov o dotáciu solárne panely, 110 tis. žiadateľov o dotáciu na zateplenie domu a 75 tis. žiadateľov o dotáciu na tepelné čerpadlo.

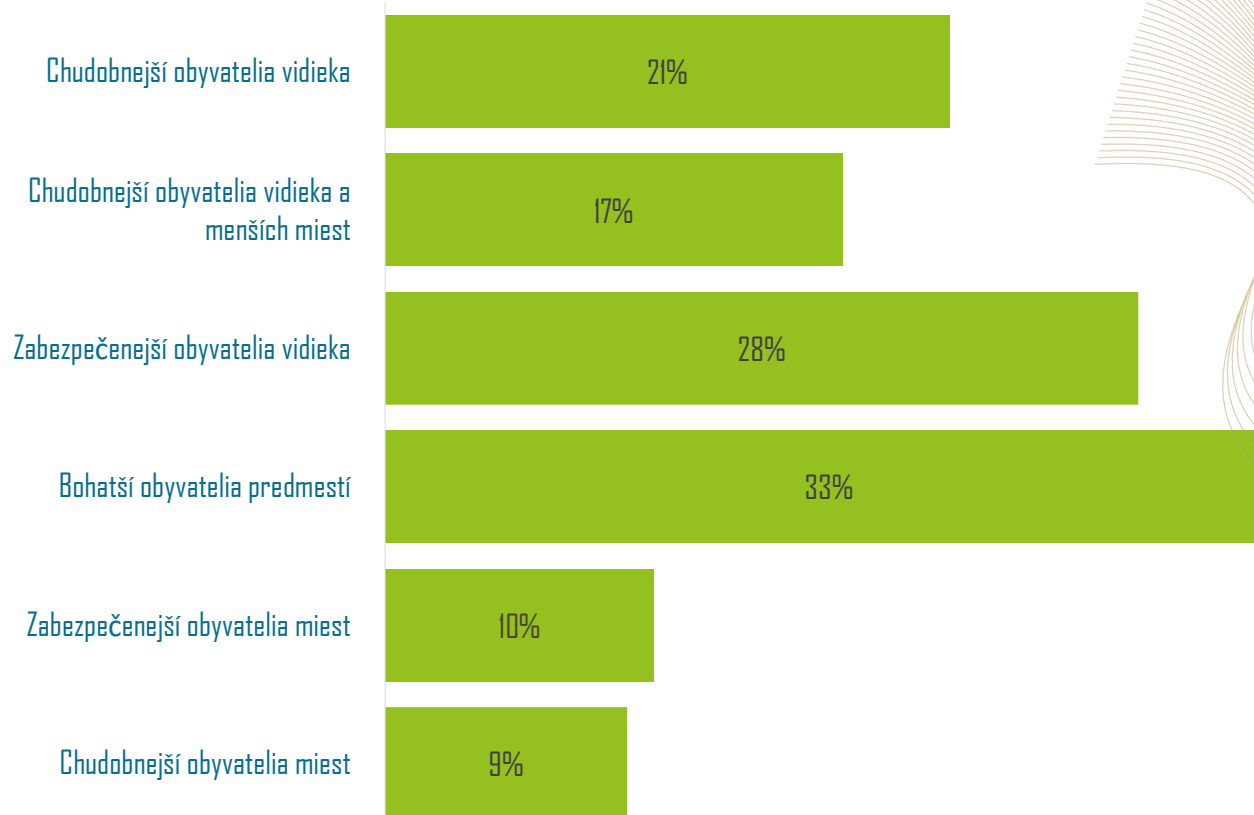

Zvažujete využitie dotácie na ...?

Záujem o dotácie sa líši naprieč segmentmi

O dotácie na uvedené opatrenia majú väčší záujem ľudia žijúci mimo miest a to skôr tí zabezpečenejší. Konkrétne dotáciu na aspoň jedno z opatrení zvažuje 33 % Bohatších obyvateľov predmestí a 28 % Zabezpečenejších obyvateľov vidieka. Z Chudobnejších obyvateľov vidieka zvažuje dotáciu 21 % a Chudobnejších obyvateľov vidieka a menších miest 17 %. **Najmenší záujem o dotácie prejavili obyvatelia miest.**

Zvažujete využitie dotácie na ...?

Chudobnejší
obyvatelia miest

24 %

Chudobnejší
obyvatelia
vidieka a
menších miest

17 %

Chudobnejší
obyvatelia
vidieka

15 %

Zabezpečenejší
obyvatelia miest

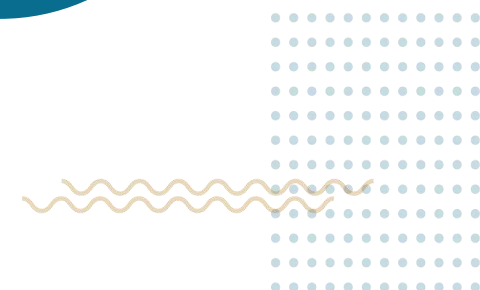
22 %

Bohatší
obyvatelia
predmestí

15 %

Zabez-
pečenejší
obyvatelia
vidieka

8 %

Chudobnejší obyvatelia vidieka 15 %

vidiek 86 %

400 EUR x 60 %

drevo 99 % **a plyn** 40 %

zamestnanci 45 %

autom stredne 29 km

dôchodcovia 31 %

zateplenie 34 %

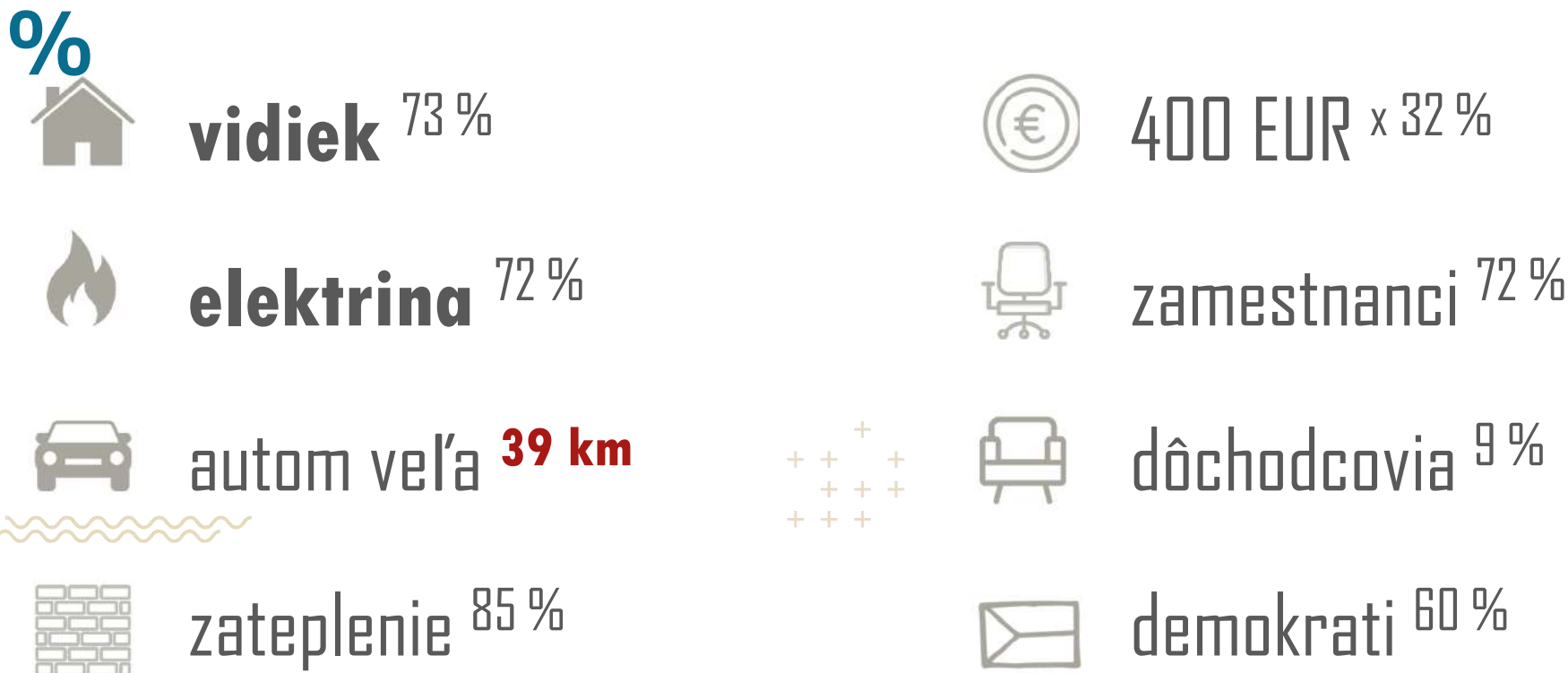
demokrati 49 %

Väčšina žije na vidieku v obciach do 5 000 obyvateľov (86 %). Majú jeden z najnižších príjmov na osobu – priemerne okolo 690 EUR. Významne sú medzi nimi zastúpení zamestnanci/kyne – v 45 %, a 31 % dôchodcovia/-kyne. Nadpriemerne majú základné vzdelanie a podpriemerne vysokoškolské – 75 % je vyučených alebo má maturitu. Pre 60 % je nemožné dovoliť si neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 32 % považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr zlú.

Najčastejšie zo všetkých skupín žijú vo vlastnom rodinnom dome (87%), sú ale druhou najčastejšou skupinou, ktorá nemá vôbec zateplené bývanie (40%). Všetci majú vlastný systém kúrenia: 99 % kúri drevom, 40 % plynom a po 9 % prípadov uhlím a elektrinou. Sú segmentom s mierne nadpriemernou automobilovou mobilitou (v priemere 29 km, medián 19 km). Auto majú v priemere najstaršie zo všetkých (12 rokov), pritom 31% nevyužíva denne automobil na pravidelné cesty.

Najmenej často, len v 49 %, sa považujú za demokratov, nadpriemerne odmietajú slovenskú vojenskú pomoc pre Ukrajinu (62 %).

Zabezpečenejší obyvatelia vidieka 7

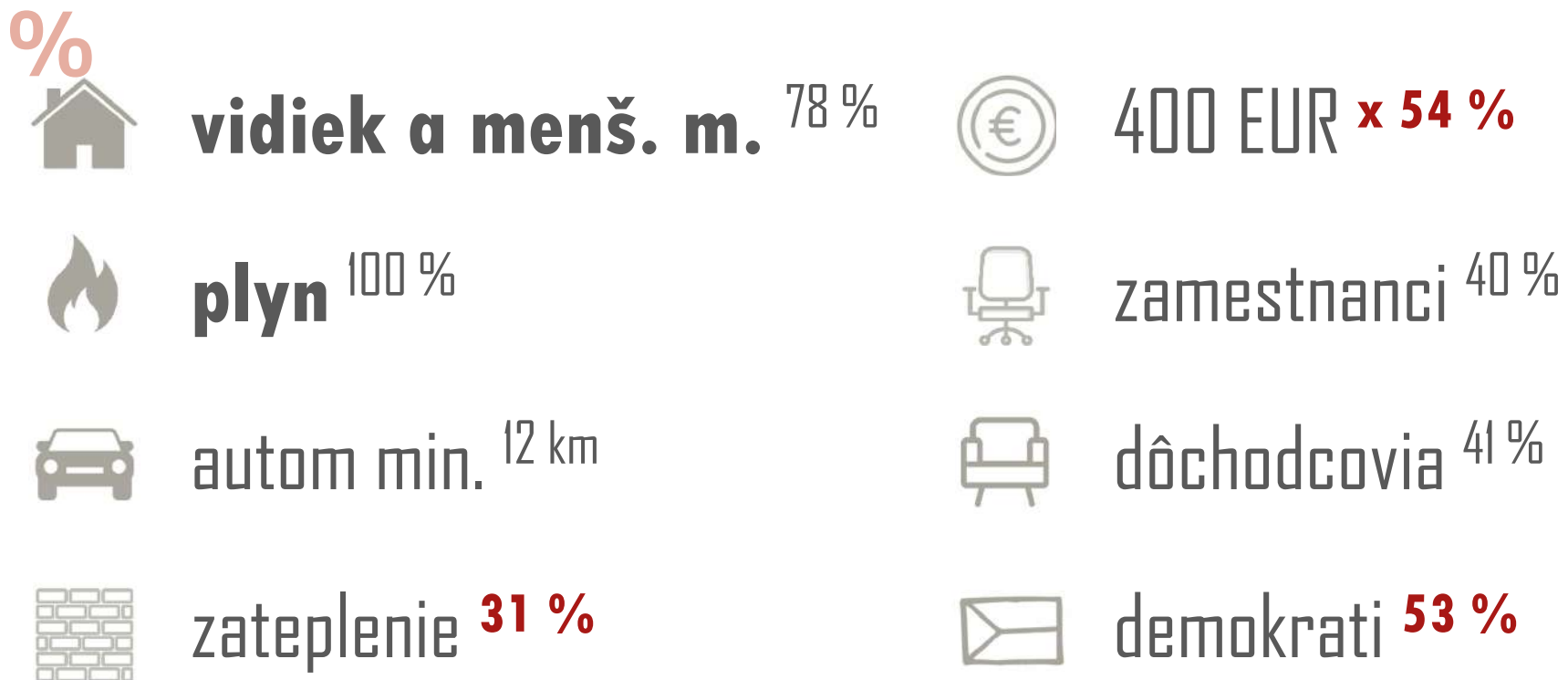

Žijú väčšinou na vidieku (73 %). Majú tretí najvyšší príjem na osobu - priemer cca 1 050 EUR. Najčastejšie to sú zamestnanci/-kyne (72 %), iba 9 % na dôchodku. Vyššie vzdelanie má 70% z nich. Ich ekonomická situácia je skôr dobrá - 68 % z nich by si mohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 39 % považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr dobrú.

Väčšinou bývajú vo vlastnom rodinnom dome (78 %), bývanie majú spravidla čiastočne alebo kompletne zateplené (85 %). Všetci majú vlastný systém kúrenia – 72 % kúri elektrinou (najviac zo všetkých segmentov), 39 % drevom a 12 % tepelným čerpadlom. Sú segmentom s druhou najvyššou automobilovou mobilitou (v priemere 39 km, medián 30 km). Ich auto je v priemere 10 rokov staré, len 13 % ho nemá.

Za demokratov sa považujú v priemernej miere (59 %). Ako skupina sú – na rozdiel od ostatných segmentov – rozpoltení v (ne)súhlase s vojenskou pomocou na Ukrajine – rovnaký podiel (41 %) s ňou súhlasí aj nesúhlasí.

Chudobnejší ob. vidieka a malomiest 17

Žijú prevažne na vidieku a v malomestách (78 %), významná časť pritom v obciach do 4 999 obyvateľov (61 %). Majú jeden z najnižších príjmov na osobu: priemerne okolo 660 EUR. Celých 41 % z nich je na dôchodku, 40 % je zamestnaných. Vyučenie a stredoškolské vzdelanie bez maturity má 36 % a stredoškolské s maturitou 39 %. Celkovo 54 % by si nemohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 34 % považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr zlú.

Väčšinou bývajú vo vlastnom rodinnom dome (76 %), svoje bývanie majú najmenej zo všetkých skupín zateplené: vôbec 42 %, kompletne zateplené iba 31 %. Všetci majú vlastné kúrenie na plyn, malá časť prikuruje drevom (11 %). Sú segmentom s druhou najnižšou automobilovou mobilitou – 43 % nevyužíva denne osobný automobil na pravidelné cesty (v priemere 12 km, medián 5 km). Autá majú v priemere staré 11 rokov, viac ako tretina z nich nie sú vlastníkami osobného auta (37 %).

Menej ako väčšina ostatných sa považujú za demokratov (53 %), viac ako väčšina segmentov odmietajú vojenskú pomoc pre Ukrajinu (62 %).

Bohatší obyvatelia predmestí 15 %

rôzne veľkosti obcí

400 EUR x 21 %

plyn 100 % + **drevo** 36 %

zamestnanci 78 %

autom veľa **45 km**

dôchodcovia 8 %

zateplenie 80 %

demokrati 83 %

Žijú v obciach rôznych veľkostí, ale z dát môžeme usudzovať, že dochádzajú na väčšie vzdialenosti, často za prácou. Majú vysoko nadpriemerný príjem na osobu, priemer cca 1 200 EUR. Najčastejšie to sú zamestnanci/-kyne (78 %), iba 8 % na dôchodku. Maturitné a vyššie vzdelanie má 73 % z nich. Ich ekonomická situácia je zo všetkých segmentov najlepšia, celkom 79 % z nich by si mohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, 47 % z nich považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr dobrú.

Väčšinou žijú vo vlastnom rodinnom dome (84 %) a často majú kompletne alebo čiastočne zateplené bývanie (80 %). Všetci majú vlastné kúrenie na plyn, prikurujú častejšie ďalšími zdrojmi (drevo 36%, elektrina 9%, uhlie 8%, a tiež tepelné čerpadlo 2%). Sú segmentom s najvyššou automobilovou mobilitou (v priemere 45 km, medián 30 km). Sú najčastejšími vlastníkami auta (94 %), ich auto má v priemere 10 rokov.

Najviac zo všetkých segmentov sa považujú za demokratov (83 %), menej ako väčšina ostatných odmietajú vojenskú pomoc Ukrajine (48 %).

Chudobnejší obyvatelia miest 24

%

mestá 88 %

400 EUR **x 67 %**

teplárne a kotolne 100 %

zamestnanci 44 %

autom min. 7 km

dôchodcovia **43 %**

zateplenie 74 %

demokrati 58 %

Bývajú prevažne v mestách nad 20 000 obyvateľov (63 %), majú najnižší príjem na osobu – priemerne okolo 660 EUR. Skoro polovica z nich sú zamestnanci/-kyne (44 %), dve pätiny sú na dôchodku (43 %). Maturitné a vyššie vzdelanie má viac ako polovica z nich (57 %). Celkom 67 % by si nemohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR, takmer polovica (45 %) považuje svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr zlú.

Väčšinou žijú vo vlastnom byte (74 %). Prevažná väčšina má kompletne zateplené bývanie (74%), všetci majú centrálnu dodávku tepla. Sú segmentom s najnižšou automobilovou mobilitou – len menej ako polovica z nich využíva denne osobný automobil na pravidelné cesty (44 %) (v priemere 7 km, medián 0 km). Polovica z nich nie je vlastníkom osobného auta (51 %), priemerný vek auta v tomto segmente je 11 rokov.

Najmenej sa zo všetkých segmentov považujú za demokratov (58 %), slovenskú vojenskú pomoc Ukrajine odmietajú najviac zo všetkých segmentov (64 %).

Zabezpečenější obyvatelia miest 22

%

mesto 82 %

400 EUR x 28 %

teplárne a kotolne 100 %

zamestnanci 74 %

autom nadpriem. 33 km

dôchodcovia 7 %

zateplenie 69 %

demokrati 71 %

Žijú prevažne vo veľkých a stredných mestách, alebo na predmestiach (82 %). Majú najvyšší príjem na osobu – priemer 1 200 EUR. Tri štvrtiny z nich sú zamestnanci/-kyne (74 %), iba 7 % dôchodcovia/-kyne. maturitné a vyššie vzdelanie má 72 %. Dve pätiny z nich (40 %) považujú svoju ekonomickú situáciu za veľmi alebo skôr dobrú a 72 % z nich by si mohlo dovoliť neočakávaný výdavok vyšší ako 400 EUR.

Väčšinou žijú vo vlastnom byte (69%), väčšina má zateplené bývanie (69%) a všetci majú centrálné dodávky tepla. Sú segmentom s nadpriemernou automobilovou mobilitou (v priemere 33 km, medián 20 km). Sú druhými najčastejšími vlastníkami auta (88 %), ktoré majú v priemere najmladšie (8 rokov). Nadpriemerne sa považujú za demokratov (71 %), viac ako polovica z nich odmieta slovenskú vojenskú pomoc Ukrajine (56 %).

The background is a light gray square with various abstract patterns. In the top left, there is a sun-like icon with radiating lines. Diagonal lines and small plus signs are scattered across the upper left. On the right side, there are wavy, concentric lines in white and brown, with a blue semi-circle and a purple circle nearby. In the bottom right, there is a grid of small white dots. A green triangle is on the left side, and a blue horizontal bar is below it. A brown wavy line is at the bottom center.

Kontakt

Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D.
tomas.chabada@institut2050.sk